

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

DAMJAN STANONIK

MENTORICA: RED. PROF. DR. DANICA FINK HAFNER

**VPLIV EVROPEIZACIJE NA
ORGANIZACIJSKO STRUKTURO IN
POVEZOVANJE
EKONOMSKIH INTERESNIH SKUPIN**

DIPLOMSKO DELO

LJUBLJANA, 2003

KAZALO

KAZALO.....	1
1. UVOD.....	2
2. METODOLOŠKI OKVIR NALOGE.....	5
2.1. PREDMET IN PROBLEM PREUČEVANJA.....	5
2.2. NAMEN OZIROMA CILJI NALOGE.....	7
2.3. OPREDELITEV HIPOTEZ.....	8
2.4. OPREDELITEV RAZISKOVALNIH METOD IN TEHNIK.....	8
3. VEČNIVOJSKO ODLOČANJE IN EVROPEIZACIJA.....	10
3.1. VEČNIVOJSKO ODLOČANJE V EU.....	10
3.2. EVROPEIZACIJA.....	14
4. INTERESNE SKUPINE V DRŽAVAH ČLANICAH EVROPSKE UNIJE.....	17
4.1. VPLIVANJE NA EVROPSKO UNIJO SKOZI NACIONALNE VLADE.....	18
4.2. INTERESNE SKUPINE NA RAVNI EVROPSKE UNIJE.....	19
5. EVROPEIZACIJA INTERESNIH SKUPIN V DRŽAVAH PRISTOPNICAH.....	23
6. EVROPEIZACIJA SLOVENSКИH EKONOMSKIH INTERESNIH SKUPIN.....	25
6.1. POVEZOVANJE S SORODNIMI ORGANIZACIJAMI IZ TUJINE (EVROPSKE UNIJE).....	29
6.1.1. Vplivanje na domače odločevalce s pomočjo povezav s sorodnimi organizacijami v tujini.....	30
6.1.2. Pridobivanje podpore oziroma pomoči od sorodnih organizacij iz tujine (Evropske unije).....	31
6.1.3. Vrste pomoči, ki jih nudijo sorodne organizacije iz tujine (Evropske unije).....	33
6.1.4. Pogostost (intenzivnost) zaprošanja za pomoč sorodnih organizacij iz Evropske unije.....	34
6.1.5. Sodelovanje pri programih evropske pomoči državam kandidatkam pri njihovem pristopanju k Evropski uniji.....	36
6.1.6. Vrste pomoči, pridobljene na podlagi sodelovanja v programih evropske pomoči.....	37
6.2. VPLIVANJE NA DOMAČE ODLOČEVALCE PRI OBLIKOVANJU POLITIK S PODROČJA PRISTOPANJA SLOVENIJE K EVROPSKI UNIJI.....	39
6.2.1. Intenzivnost poskusov vplivanja na slovenske odločevalce pri oblikovanju politik s področja pristopanja Slovenije k Evropski uniji.....	40
6.2.2. Učinkovitost vplivanja na odločevalce - dajanje in umikanje zadev z dnevnega reda odločevalcev na podlagi vpliva interesnih skupin.....	44
6.3. RAZPOLAGANJE Z VIRI, KI OMOGOČAJO AKTIVNOSTI INTERESNIH SKUPIN NA PODROČJU NJIHOVEGA PRILAGAJANJA OKOLJU EVROPSKE UNIJE.....	49
6.3.1. Finančni viri.....	50
6.3.2. Kadrovske viri.....	51
7. SKLEPI.....	55
7.1. PREVERJANJE HIPOTEZ.....	55
7.2. SKLEPNE MISLI.....	58
8. VIRI.....	61
PRILOGA A: V diplomski nalogi uporabljene kratice.....	63
PRILOGA B: Uporabljena vprašanja iz ankete: Ekonomske interesne skupine o približevanju Slovenije EU.....	65

VPLIV EVROPEIZACIJE NA ORGANIZACIJSKO STRUKTURO IN POVEZOVANJE EKONOMSKIH INTERESNIH SKUPIN

1. UVOD

Tema diplomske naloge je delovanje in prilagajanje slovenskih ekonomskih interesnih skupin okolju Evropske unije ter procesu odločanja znotraj nje. Medtem ko so interesne skupine iz držav članic¹ vključene v odločevalski proces Evropske unije že od njenega nastanka in se intenzivnost njihovega delovanja na ravni EU vseskozi povečuje, so se na drugi strani interesne skupine iz bivših socialističnih držav (v nadaljevanju držav pristopnic)² začele prilagajati okolju Evropske unije šele po menjavi političnega sistema v omenjenih državah. Zato bomo v nadaljevanju naloge predstavili delovanje interesnih skupin iz držav članic EU, njihovo prilagajanje okolju EU ter na primeru slovenskih ekonomskih skupin (skupin delodajalcev in delojemalcev) preverjali, kako se okolju Evropske unije prilagajajo te interesne skupine. Primerjali bomo prilagojenost slovenskih delodajalskih organizacij in delojemalskih organizacij procesom oblikovanja politik in večnivojskemu odločanju v Evropski uniji.

Prilagajanje oziroma prilagoditev slovenskih ekonomskih interesnih skupin okolju Evropske unije (procesom oblikovanja politik in večnivojskemu odločanju v Evropski uniji) hkrati pomeni prevzemanje lastnosti oziroma značilnosti delovanja interesnih skupin iz držav članic EU.

Proces prilagajanja slovenskih ekonomskih interesnih skupin okolju Evropske unije (oblikovanju politik in večnivojskemu odločanju v Evropski uniji), v katerem slovenske ekonomske interesne skupine razvijajo lastnosti oziroma načine delovanja, kot so:

- povezovanje s sorodnimi organizacijami iz tujine (Evropske unije),

---

¹ Države članice EU: Belgija, Francija, Nemčija, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Danska, Irska, Velika Britanija, Grčija, Španija, Portugalska, Finska, Švedska, Avstrija (<http://www.evropa.gov.si/eu/peta-siritev/01/>, 20.5. 2003).

² »Izraz države pristopnice se nanaša na 10 držav kandidatki – Ciper, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija – ki so v Kopenhavnu decembra 2002 končale pristopna pogajanja in za katere je Evropski svet ocenil, da bodo na članstvo pripravljene do 1. maja 2004« (<http://www.evropa.gov.si/evropomocnik/question/795-155/>, 20.5. 2003).

- vplivanje na domače odločevalce pri oblikovanju politik s področja pristopanja Slovenije k Evropski uniji,
- razpolaganje z viri, ki omogočajo aktivnosti na področju prilagajanja organizacij okolju Evropske unije,

razumemo kot evropeizacijo slovenskih ekonomskih interesnih skupin.

Prehajanje politik iz pristojnosti nacionalnih držav v pristojnost Evropske unije je izoblikovalo specifičen način oblikovanja politik s prepletanjem nivojev odločanja ter prepletanjem formalnih in neformalnih vplivov na proces oblikovanja politik in sprejemanja odločitev v Evropski uniji. Če želijo interesne skupine uveljaviti svoje interese, "zahteva" sistem oblikovanja politik in sprejemanja odločitev v EU njihovo prilagoditev oziroma spremembe v njihovem delovanju.

Interesne skupine, katerih interesi so povezani z Evropsko unijo oziroma z odločitvami, ki jih le ta sprejema, običajno delujejo vsaj na treh nivojih, ki se medsebojno dopolnjujejo.

Omenjeni nivoji oziroma ravni so:

- nacionalna raven;
- raven kon-federacij nacionalnih interesnih skupin na evropskem nivoju ali nivoju Evropske unije – evroskupine;
- neposredno predstavljanje interesnih skupin oziroma njihovih interesov v Bruslju – neposredni stiki z administracijo oziroma institucijami Evropske unije.

Diplomska naloga je razdeljena v štiri osrednje sklope. V prvem bomo predstavili večnivojsko odločanje v Evropski uniji ter pojem evropeizacije. V drugem bomo predstavili delovanje interesnih skupin iz držav članic Evropske unije, saj le to predstavlja predpogoj za predstavitev evropeizacije slovenskih ekonomskih interesnih skupin, kar bo vsebina tretjega sklopa naloge, v katerega bomo vključili primerjavo evropeizacije slovenskih delodajalskih interesnih skupin in delojemalskih interesnih skupin. Prav primerjava evropeizacije ekonomskih interesnih skupin je osrednji predmet raziskovanja te diplomske naloge. V zadnjem delu pa bomo predstavili sklepe, ki jih bomo oblikovali skozi celotno diplomsko nalogo ter na podlagi teh sklepov oblikovali ustrezen zaključek.

Ob tem je potrebno opozoriti na različni položaj interesnih skupin iz držav članic EU ter slovenskih interesnih skupin, saj slovenske interesne skupine nimajo možnosti sodelovanja pri

sprejemanju odločitev evroskupin³ (status opazovalk ali pridruženih članic v evroskupinah jim ne omogoča sodelovanja pri sprejemanju odločitev teh skupin). Poleg tega predstavniki slovenskih odločevalcev ne sodelujejo pri sprejemanju odločitev v institucijah Evropske unije. Lahko pa slovenske interesne skupine pridobivajo različne oblike pomoči s strani sorodnih organizacij iz držav članic EU ter evroskupin. V procesu pogajanj⁴ z Evropsko unijo so slovenske interesne skupine tudi lahko vplivale na pogajalska stališča Slovenije.

---

³ Evroskupine bodo podrobneje predstavljene v nadaljevanju naloge.

⁴ »Pogajanja pomenijo medsebojno razjasnjevanje, približevanje in sprejemanje pogajalskih izhodišč. Potekajo na podlagi pravnega reda Evropskih skupnosti in pogajalskih izhodišč države kandidatke. V pogajanjih se obe strani dogovorita o načinu prevzemanja *acquis communautaire* - celote zakonov in pravil, političnih usmeritev, praks in obveznosti, ki so jih države članice EU sprejele na temelju ustanovitvenih pogodb, predvsem Rimske, Maastrichtske in Amsterdamske« (<http://www.gov.si/ops/slo/organizacija/index.html>, 20.5. 2003).

2. METODOLOŠKI OKVIR NALOGE

2.1. PREDMET IN PROBLEM PREUČEVANJA

V procesih oblikovanja in izvajanja politik⁵ sodelujejo številni igralci (akterji). Praktično si procesa oblikovanja politik brez igralcev niti ne moremo predstavljati. »Igralci v procesih oblikovanja in izvajanja javnih politik prevzemajo ključno vlogo, saj brez njih ne bi bilo subjektov, ki bi reševali nastale javnopolitične probleme« (Lajh in Kustec, 2002: 34). Grdešič (v Lajh in Kustec, 2002: 35) navaja naslednje ključne oblikovalce dnevnega reda, ki imajo pri oblikovanju dnevnega reda⁶ vseskozi pomembno vlogo:

»1. politični vrh oziroma nosilci izvršilne oblasti; 2. politični zastopniki, delegati oziroma parlamentarni predstavniki; 3. uprava in administracija oziroma državna birokracija; 4. javnopolitični podjetniki; 5. interesne skupine; 6. politične stranke; 7. znanstveniki, strokovnjaki (zlasti javnopolitični analitiki) in svetovalci; 8. množični mediji«.

Navedene igralce na podlagi splošnih kvalifikacij javnopolitičnih igralcev (Lajh in Kustec, 2002) razvrščamo v dve skupini: državni igralci in nedržavni igralci. V skupini nedržavnih igralcev (interesne skupine, politične stranke, znanstveniki, množični mediji) imajo najpomembnejšo vlogo interesne skupine in politične stranke (Lajh in Kustec, 2002).

Evropska unija je izoblikovala edinstven proces oblikovanja skupnih javnih politik (glej shemo 3.1.). Odprtost in pluralnost procesa odločanja omogočajo številnim igralcem vplivanje na oblikovanje politik in sprejemanje odločitev znotraj Evropske unije. Proces odločanja je torej bolj odprt in pluralen kot v večini držav članic. Zdi se da so nekatere javne politike, ki so sprejete v osrednjih institucijah Evropske unije, rezultat kompromisov med različnimi interesnimi skupinami.

»Evropske politike v vsakem primeru niso le rezultat odločanja znotraj institucij. Na njihove končne vsebine vplivajo tudi predlogi in pritiski interesnih skupin. Nema lokrat jih sodoločajo konflikti in tekmovanja med interesnimi skupinami oziroma konflikti in pogajanja med

---

⁵ »Procesi oblikovanja in izvajanja politik so empirični procesi. Prepoznamo jih po tem, da zajemajo administrativne, organizacijske in politične dejavnosti, s katerimi se oblikujejo in izvajajo javne politike« (Fink Hafner, 2002: 17).

⁶ Oblikovanje dnevnega reda je ena izmed faz procesa oblikovanja in izvajanja politik. Proces oblikovanja in izvajanja politik je razumljen kot zaporedje petih časovno ločenih in vsebinsko različnih faz: »1. identifikacija družbenih oziroma javnopolitičnih (policy) problemov in oblikovanje političnega dnevnega reda; 2. oblikovanje javnopolitičnih alternativnih rešitev družbenega pomena; 3. uzakonitev (legalizacija) izbrane javnopolitične rešitve – navadno sprejem zakona; 4. izvajanje (implementacija) javne politike 5. vrednotenje (evalvacija) učinkov javne politike« (Fink Hafner, 2002: 17).

interesnimi skupinami in evropsko institucionalno politiko« (Fink Hafner, 1995: 28). To velja tudi za področje politik, ki se navezujejo na interese ekonomskih interesnih skupin (organizacije delodajalcev in organizacije delojemalcev). Menimo, da bi lahko evropske ekonomske interesne skupine uvrstili med t.i. privilegirane skupine⁷, saj so zastopane v posvetovalnem telesu Evropske unije – Odboru za gospodarske in socialne zadeve⁸ in so tako pomemben igralec v procesu oblikovanja in sprejemanja politik v Evropski uniji. Procedura Odbora določa, da člani oblikujejo tri skupine: skupino delodajalcev, skupino delojemalcev in skupino različnih interesnih skupin. »Zadnja skupina vključuje kmete, poklice, samozaposlene, potrošnike in okoljevarstvene organizacije. Poleg tega so še nekateri predstavniki, ki ne pripadajo nobeni od teh skupin« (George in Bache, 2001: 219). Odbor je kot posvetovalno telo, ki zastopa ekonomske in socialne interese, pomemben kot vzor doseganja konsenza (Nugent, 1999). S tem predstavlja model za uspešno evropsko družbo. Na podlagi navedenega lahko sklepamo, da so javne politike, ki so povezane z interesi evropskih delodajalskih in delojemalskih skupin, rezultat kompromisa (konflikta, pogajanj) med njimi.

Vloga interesnih skupin v procesu oblikovanja javnih politik v Evropski uniji je torej zelo pomembna. Zato so interesne skupine iz držav članic Evropske unije razvile določene lastnosti (načine delovanja), ki jim omogočajo vplivanje na oblikovanje politik v Evropski uniji. V okviru teh lastnosti je potrebno še posebej poudariti, da so interesne skupine iz držav članic aktivnosti njihovega delovanja (vplivanja) razširile preko nacionalnih meja (na raven Evropske unije) ter da so temu ustrezno tudi prilagodile vire, s katerimi razpolagajo.

Ob tem se pojavlja vprašanje ali slovenske ekonomske interesne skupine prevzemajo lastnosti (vzorci, načine delovanja) interesnih skupin iz držav članic Evropske unije, na kar bomo poskušali odgovoriti v nadaljevanju diplomske naloge.

---

⁷ »Lahko govorimo celo o privilegiranih evropskih skupinah glede na status v procesu oblikovanja politik. Tako so nekatere skupine celo formalno inkorporirane v Komisijo. Primer je interesna skupina poklicnih kmetijskih proizvajalcev COPA, ki je del strukture Komisije in opravlja ključno vlogo pri upravljanju skupnih evropskih kmetijskih politik« (Fink Hafner, 1995: 28-29).

⁸ Odbor za gospodarske in socialne zadeve, ustanovljen leta 1957 z Rimsko pogodbo, je posvetovalno telo EU, ki zastopa ekonomske in socialne interese.

Njegova glavna naloga je posvetovalna. Odbor za gospodarske in socialne zadeve namreč ne sprejema odločitev, ampak le oblikuje različna mnenja glede delovanja in odločitev institucij Evropske unije. Z zastopanjem različnih ekonomskih in socialnih interesov omogoča organizacijam civilne družbe večjo participacijo pri odločanju, z vzpostavljanjem dialoga in ustanavljanjem podobnih struktur pa krepi tudi civilno družbo držav nečlanic (Nugent, 1999).

2.2. NAMEN OZIROMA CILJI NALOGE

Glede na to, da v procesih oblikovanja politik na ravni Evropske unije poleg institucij Evropske unije in nacionalnih institucij držav članic nastopajo tudi drugi igralci (akterji), med katerimi je potrebno še posebej izpostaviti organizirane interese oziroma interesne skupine, je namen te diplomske naloge preučevati evropeizacijo slovenskih ekonomskih interesnih skupin ter stopnjo njihove evropeizacije⁹. Kot smo že navedli, evropeizacijo slovenskih ekonomskih interesnih skupin razumemo kot proces njihovega prilagajanja okolju Evropske unije (oblikovanju politik in večnivojskemu odločanju v Evropski uniji), v katerem slovenske ekonomske interesne skupine razvijajo lastnosti oziroma načine delovanja, kot so:

- povezovanje s sorodnimi organizacijami iz tujine (Evropske unije),
- vplivanje na domače odločevalce pri oblikovanju politik s področja pristopanja Slovenije k Evropski uniji,
- razpolaganje z viri, ki omogočajo aktivnosti na področju prilagajanja organizacij okolju Evropske unije.

Ker so se interesne skupine iz držav članic Evropske unije že prilagodile in se še prilagajajo okolju Evropske unije in so v okviru prilagajanja razvile določene lastnosti (načine delovanja), ki jim omogočajo vpliv na oblikovanje evropskih politik oziroma uveljavljanje njihovih interesov, prilagajanje slovenskih ekonomskih interesnih skupin okolju Evropske unije hkrati pomeni prevzemanje lastnosti oziroma načinov delovanja interesnih skupin iz držav članic EU.

Cilj raziskave je torej v okviru primerjave evropeizacije med slovenskimi delodajalskimi in delojemalskimi interesnimi skupinami ugotoviti ali se in kako se slovenske ekonomske interesne skupine prilagajajo novemu okolju, okolju Evropske unije oziroma ali prevzemajo vzorce delovanja sorodnih organizacij iz držav članic Evropske unije. Prevzemanje lastnosti sorodnih organizacij iz Evropske unije namreč pomeni za slovenske (ekonomske) interesne skupine predpogoj, ki mora biti izpolnjen za uspešno zastopanje njihovih interesov v okviru Evropske unije. Še posebej to velja za obdobje po polnopravnem članstvu Slovenije v Evropski uniji,¹⁰ saj bo razvoj teh lastnosti določal relativno vplivnost¹¹ interesnih skupin na

---

⁹ Termin stopnja evropeizacije slovenskih ekonomskih skupin bomo opredelili v poglavju 6.

¹⁰ Državljeni Slovenije smo o vstopu v EU odločali na referendumu 23. marca 2003. Večina udeležencev referenduma je glasovala za vstop Slovenije v EU. Tako bo 1. maja 2004 Slovenija postala članica Evropske unije (www.gov.si/vrs/slo/vkljucevanje-v-eu/uvod.html, 20.5. 2003).

proces oblikovanja evropskih politik. Hkrati želimo ugotoviti ali obstajajo razlike v prilagajanju med posameznimi vrstami interesnih skupin, zato bomo primerjali evropeizacijo delodajalskih in delojemalskih interesnih skupin. Evropeizacijo posameznih vrst interesnih skupin bomo razkrili s pomočjo različnih lastnosti evropeizacije interesnih skupin, ki jih bomo podrobneje opisali v okviru raziskovalnega modela naloge (glej shemo 6.1.).

2.3. OPREDELITEV HIPOTEZ

V raziskavi evropeizacije slovenskih ekonomskih interesnih skupin sledijo tri opredelitve hipotez, ki vzpostavljajo in izražajo razmerja med predmetom in ciljem raziskave (Toš in Hafner Fink, 1998). V raziskavi bomo preverjali naslednje hipoteze:

- 1. Na področju povezovanja s sorodnimi organizacijami iz tujine (Evropske unije) so interesne skupine delodajalcev dosegle višjo stopnjo evropeizacije kot interesne skupine delojemalcev.**
- 2. Na področju vplivanja na domače odločevalce pri oblikovanju politik s področja pristopanja Slovenije k Evropski uniji so interesne skupine delodajalcev dosegle višjo stopnjo evropeizacije kot interesne skupine delojemalcev.**
- 3. Na področju razpolaganja z viri, ki omogočajo aktivnosti na področju prilagajanja organizacij okolju Evropske unije, so interesne skupine delodajalcev dosegle višjo stopnjo evropeizacije kot interesne skupine delojemalcev.**

2.4. OPREDELITEV RAZISKOVALNIH METOD IN TEHNIK

Hipotezo bomo preverjali na podlagi analize sekundarnih virov in analize empiričnih podatkov, zbranih z anketo Ekonomske interesne skupine o približevanju Slovenije Evropski uniji (Fink Hafner in drugi, 2001).

---

¹¹ »Določnice te vplivnosti pa so npr. naslednje lastnosti: številčnost članstva, materialni viri delovanja interesne skupine, organizacijska moč te skupine, lastnosti vodstva interesne skupine, notranja kohezivnost in dostop do odločevalcev« (Fink Hafner, 2002: 177).

Sekundarna analiza:

Za ustrezno osvetlitev raziskovalnega polja ter predstavitev teoretičnih izhodišč naloge bo uporabljena sekundarna analiza, s katero bo raziskano področje večnivojskega odločanja, evropeizacije, delovanja interesnih skupin iz držav članic Evropske unije, evropeizacije interesnih skupin iz držav pristopnic ter evropeizacije slovenskih (ekonomskih) interesnih skupin. Uporabljeni bodo viri iz strokovne literature s področja delovanja Evropske unije, delovanja interesnih skupin v okviru Evropske unije, delovanja interesnih skupin v Sloveniji, delovanja interesnih skupin iz držav članic Evropske unije in držav pristopnic.

Analiza empiričnih podatkov:

Z analizo empiričnih podatkov bo raziskano področje evropeizacije slovenskih ekonomskih interesnih skupin.

Pri analizi bodo uporabljeni subjektivni podatki (stališča predstavnikov interesnih skupin o približevanju Slovenije Evropski uniji), pridobljeni v anketi med slovenskimi ekonomskimi interesnimi skupinami. Raziskava Ekonomske interesne skupine o približevanju Slovenije Evropski uniji je potekala v okviru Centra za politološke raziskave na Fakulteti za družbene vede. Potekala je v obdobju od decembra 2000 do januarja 2001. Podatke je z anketo zbrala raziskovalna skupina: dr. Danica Fink Hafner, mag. Alenka Krašovec in Damjan Stanonik.

V anketno populacijo so bile zajete delodajalske in delojemalske interesne skupine – skupaj 12 organizacij – ekonomskih interesnih skupin, ki jih sestavlja 6 delodajalskih organizacij (Gospodarsko interesno združenje Podjetnost - GIZP, Gospodarska zbornica Slovenije – GZS, Obrtna Zbornica Slovenije – OZS, Združenje delodajalcev obrtnih dejavnosti Slovenije – ZDODS, Združenje delodajalcev Slovenije – ZDS, Združenje Manager – ZM) ter 6 delojemalskih organizacij (Konfederacija sindikatov 90 Slovenije – KS 90, Konfederacija sindikatov Slovenije Pergam – KSSP, Neodvisnost Konfederacija novih sindikatov Slovenije – NKNSS, Sindikat vzgoje, izobraževanja in znanosti – SVIZ, Slovenska zveza sindikatov Alternativa – SZSA, Zveza svobodnih sindikatov Slovenije – ZSSS).

Na anketo z naslovom Ekonomske interesne skupine o približevanju Slovenije Evropski uniji so odgovarjali vsi predstavniki interesnih skupin (predsednik ali generalni sekretar ali strokovni delavec za področje EU), na katere je bila anketa naslovljena.

3. VEČNIVOJSKO ODLOČANJE IN EVROPEIZACIJA

Kot smo že v uvodu večkrat omenili, se je v Evropski uniji razvil (in se še razvija) edinstven način oblikovanja politik in sprejemanja odločitev. S prehajanjem posameznih politik iz pristojnosti nacionalnih držav v pristojnost Evropske unije je prišlo do prepletanja nivojev odločanja (regionalni nivo, nacionalni nivo, nivo EU) oziroma večnivojskega odločanja. Posledično je sledilo prilagajanje igralcev (akterjev), ki formalno ali neformalno nastopajo v procesu novega tipa oblikovanja politik in sprejemanja odločitev oziroma evropeizacija igralcev (akterjev).

Zato bomo v nadaljevanju podrobneje predstavili in opredelili oba pojma (večnivojsko odločanje, evropeizacija).

3.1. VEČNIVOJSKO ODLOČANJE V EU

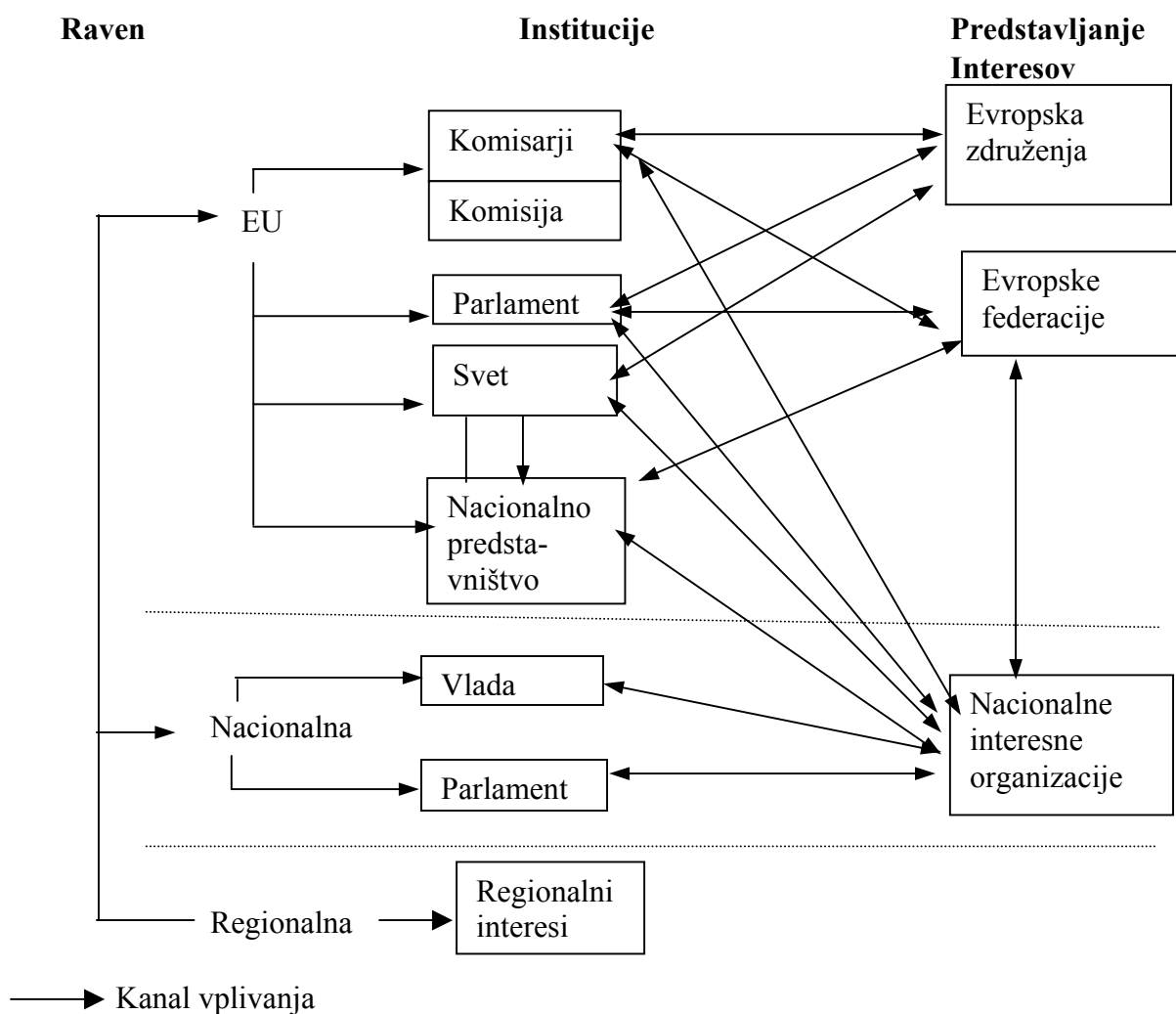
»Evropska unija ima edinstven sistem oblikovanja politik. Evropska unija predstavlja nov tip kompleksnega, večnivojskega in ohlapno povezanega sprejemanja in izvajanja odločitev. V teh procesih so pogosto prisotni močni elementi neformalnega vpliva« (Andersen in Eliassen, 2001: 3). Andersen in Eliassen (2001) navajata, da je v Evropski uniji veliko različnih tipov sprejemanja odločitev ter da je zakonodaja Evropske unije osrednji element njene integracije. Pri sprejemanju zakonodaje sodeluje veliko različnih akterjev, katerih vloga je različna. Na eni strani imamo osrednje institucije Evropske unije (Evropska komisija, Evropski parlament, Svet Evropske unije) ter na drugi strani države članice z njihovimi osrednjimi nacionalnimi institucijami (parlament, vlada). Vse navedene institucije predstavljajo dva osnovna nivoja sprejemanja odločitev v Evropski uniji – nivoja Evropske unije in nacionalnega nivoja. Na ravni Evropske unije bi bilo smiselno omeniti tudi Evropski svet, ki sicer ni institucija Evropske unije in katerega odločitve niso pravno zavezujoče, vendar pa predstavlja najbolj vplivno telo Evropske unije, saj je sestavljen iz najvišjih predstavnikov držav članic (Ješovnik, 2001). Seveda se v proces sprejemanja zakonodaje vključujejo tudi ostali akterji, pri katerih je potrebno še posebej izpostaviti organizirane interese oziroma interesne skupine.

Zaradi vseh navedenih igralcev (akterjev), ki se vključujejo v proces sprejemanja zakonodaje oziroma odločitev na ravni EU, so le te rezultat zapletenih ter pogosto dolgih procesov posvetovanj in pogajanj. S stališča dostopnosti, porazdeljenosti in pluralnosti vladnih in

ostalih akterjev je proces sprejemanja odločitev v Evropski uniji bolj odprt in pluralen kot v večini držav članic. Število akterjev ter odprtost in pluralnost procesa odločanja znotraj Evropske unije pa predstavlja možnosti vplivanja na oblikovanje in sprejemanje odločitev. To potrjujeta tudi Andersen in Eliassen (2001), ki pravita, da ureditev sprejemanja odločitev v Evropski uniji predstavlja različne možnosti za vplivanje v vseh treh fazah procesa. Te tri faze so: oblikovanje dnevnega reda, oblikovanje predlogov in institucionalno sprejemanje odločitev.

Prepletenost in kompleksnost procesa oblikovanja politik v Evropski uniji nam zelo nazorno prikaže shema (glej shemo 3.1.), ki predstavlja možne kanale vplivanja, ki se pojavljajo v okviru oblikovanja politik in sprejemanja odločitev v Evropski uniji oziroma kompleksnost političnega odločanja v Evropski uniji.

Shema 3.1. Kompleksnost oblikovanja politik

Vir: Andersen in Eliassen, 2001: 14.

Iz sheme 3.1. lahko razberemo prepletenost dveh osnovnih nivojev oblikovanja politik ter sprejemanja odločitev in sicer nacionalnega nivoja, v katerem sta osrednja državna igralca vlada in parlament države članice (v pogajalskem procesu tudi države kandidatke) ter nivoja Evropske unije, v katerem kot glavni "državni" igralci (akterji) nastopajo osrednje institucije Evropske unije kot so Komisija, Evropski parlament ter Svet EU. Omenjene institucije sestavljajo oziroma predstavljajo predstavniki iz držav članic, ki tako predstavljajo osrednjo vez med nacionalnim nivojem in nivojem Evropske unije. V procesu oblikovanja politik Evropske unije nastopajo na drugi strani bolj ali manj organizirani interesi, ki prav tako sodelujejo oziroma vplivajo na oblikovanje politik in sprejemanje odločitev v Evropski uniji. Nacionalne interesne skupine delujejo tako na nacionalni kot na ravni Evropske unije in se povezujejo v evropske federacije in evropska združenja, kar jim omogoča dodatno možnost pri uveljavljanju njihovih interesov v Evropski uniji.

Pri tem je pomembno izpostaviti, da so v shemi 3.1. predstavljeni formalni in neformalni kanali vplivanja na oblikovanje politik ter da gre za formalna in neformalna prepletanja dveh osrednjih nivojev. Ne glede na to, da je postopek oziroma proces sprejemanja odločitev v Evropski uniji natančno določen, prihaja skozi proces evropske integracije še vedno do dokaj pogostega spreminjanja razmerij med samimi institucijami Evropske unije kakor tudi do spreminjanja razmerij med nacionalnimi institucijami in institucijami Evropske unije. To pa pomeni, da se je in se bo vloga vseh igralcev (akterjev) v procesu oblikovanja politik EU spreminjala skozi določena časovna obdobja ter glede na posamezna področja politik. To je predvsem posledica delovanja Evropske unije na podlagi načela subsidiarnosti. Seveda osnovna struktura ostaja. »Osrednjo vlogo opravlja Komisija, in to še zlasti v procesu pripravljanja novih politik in njihovega izvajanja. Odločilno vlogo pri sprejemanju končnih odločitev ima Svet, ki je pravzaprav "zakonodajalec" Evropske skupnosti/unije. Parlament (tako kot ekonomski in socialni komite) deluje pretežno kot posvetovalno telo« (Fink Hafner, 1995: 30). Kljub temu, da osnovna struktura obstaja, je potrebno omeniti, da se pristojnosti Evropskega parlamenta vseskozi povečujejo. »Glavni razlog zakaj se moč Evropskega parlamenta povečuje je v odzivu na argument, da bo to pripomoglo k ukinitvi demokratičnega deficita ter deficita legitimnosti Evropske unije« (George in Bache, 2001: 271). Tako parlament v okviru postopka obveznega soglasja in postopka soodločanja skupaj s Svetom EU izvršuje zakonodajno funkcijo.

Potrebno pa je ponovno poudariti, da imajo tudi institucije držav članic (vlade, parlamenti) ter ostali javnopolitični igralci še posebej pri oblikovanju predlogov in izvajanju odločitev institucij Evropske unije zelo pomembno vlogo.

Spreminjajoča razmerja med nivoji odločanja in med institucijami EU zahtevajo od vseh igralcev (akterjev) prilagajanje na kompleksnost odločanja v Evropski uniji. To še posebej velja za interesne skupine, ki so pred nastankom Evropske unije delovale predvsem na nacionalnem nivoju, sedaj pa so močno vpete v njene procese. »Težišče delovanja interesnih skupin se pomika z nacionalne ravni k novim centrom moči na evropski ravni« (Richardson in Mazey; Grant v Fink Hafner, 1995: 24). Interesne skupine iz držav članic Evropske unije so tako že oblikovale lastnosti oziroma načine delovanja, ki jim omogočajo vplivanje na oblikovanje evropskih politik. Pri tem ne smemo pozabiti, da je Evropska unija k sodelovanju pri oblikovanju njenih politik tudi sama vključila interesne skupine in s tem zmanjšala svoj deficit legitimnosti. Hkrati z vključevanjem v proces oblikovanja politik pridobivajo na legitimnosti tudi interesne skupine. S tem, ko državni igralci spodbujajo razvoj interesnih organizacij in jih vključujejo v proces oblikovanja politik, oskrbujejo interesne organizacije z legitimnostjo in včasih tudi materialnimi viri (Martin, 1995).

Posledično je torej večnivojskemu odločanju v Evropski uniji sledila evropeizacija igralcev (akterjev), ki sodelujejo v procesih oblikovanja politik in sprejemanja odločitev.

3.2. EVROPEIZACIJA

Glede na to, da smo do sedaj že mnogokrat uporabili pojem oziroma termin evropeizacija, ga bomo v nadaljevanju podrobneje osvetlili.

»Pojem "evropeizacija" je v devetdesetih letih pridobil različne pomene in je ob koncu devetdesetih let pogosto razumljen kot neposredno prenašanje modelov in zahtev iz Evropske unije (EU) v države kandidatke oziroma "euizacija" ali celo kot "kolonizacija" držav kandidatk za članstvo v Evropski uniji s strani Evropske unije« (Ågh v Fink Hafner, Fink Hafner v Fink Hafner, Fink Hafner, 2000: 82).

»Resnični procesi evropeizacije pa so pravzaprav uresničevanje konkretnih po evropski standardizaciji različnih proizvodov, storitev in tudi načinov upravljanja različnih področij družbenega življenja« (Fink Hafner, 1995: 15).

Čeprav gre pri navedenih razlagah za dokaj široko pojmovanje evropeizacije, predstavljajo te razlage dobro osnovo za njeno razumevanje za potrebe te diplomske naloge, saj so morale tudi interesne skupine iz držav članic Evropske unije, če so hotele slediti svojim interesom, razviti "nove modele oziroma načine upravljanja področij", v katerih so prisotne, pri čemer niti ne gre toliko za upravljanje področij kot za sodelovanje pri upravljanju področij, ki se nanašajo na interese določenih skupin. Svoja področja delovanja so morale interesne skupine razširiti preko nacionalnih meja in temu primerno tudi razporediti vire, ki so jim dostopni. Same modele oziroma načine delovanja (upravljanja) interesnih skupin znotraj Evropske unije bomo podrobneje predstavili v naslednjem poglavju.

Pri obravnavi evropeizacije na ravni držav Fink Hafner (1995: 15) pravi: »Pogojevanje tesnejšega ekonomskega, političnega in varnostnega povezovanja postsocialističnih dežel z Evropsko skupnostjo in kasneje Evropsko zvezo¹² je pravzaprav zahteva po vzpostavljanju "kompatibilnosti" teh družb in držav z doseženimi in dogovorjenimi standardi znotraj ES/Z«.

Če poskušamo to razlago prenesti na raven povezovanja interesnih skupin iz držav članic EU ter interesnih skupin iz držav pristopnic se zdi, da na tej ravni ne gre za zahtevo ampak za nujo po vzpostavitvi kompatibilnosti interesnih skupin iz držav pristopnic z lastnostmi (načini delovanja), ki so jih vzpostavile interesne skupine iz držav članic. Vzpostavitev teh lastnosti (načinov delovanja) bo prav gotovo omogočala interesnim skupinam iz držav kandidatk učinkovitejše zastopanje in uveljavljanje njihovih interesov na področju Evropske unije. Ali kakor pravi Buksti (1993: 109): »Spremembe v določenem obsegu javne politike ali določene

---

¹² V nalogi v okviru citiranja posameznih avtorjev in pri navajanju zgodovinskih okoliščin navajamo tudi "predhodnice" Evropske unije – Evropsko skupnost, Evropska zvezo.

spremembe v procesu sprejemanja odločitev posledično zahtevajo prilagoditev virov (sredstev), struktur in aktivnosti«.

Fink Hafner (1995:16) predstavi tudi enega izmed predpogojev uspešnega uveljavljanja interesov držav pristopnic v razmerju do Evropske unije in pri tem navaja: »poznavanje razmer znotraj unije in znotraj posameznih držav članic, poznavanje interesov sektorjev oziroma pomembnih lobijev znotraj držav članic, interesov posameznih držav članic in Evropske zveze kot celote, način oblikovanja politik znotraj Evropske zveze in poznavanje uspešnih načinov vplivanja na ključne akterje, ki vplivajo na oblikovanje politik Evropske zveze«.

Seveda je to tudi predpogoj interesnim skupinam za uspešno uveljavljanje njihovih interesov znotraj Evropske unije.

V okviru našega razumevanja evropeizacije se bomo torej pridružili tistim avtorjem, ki evropeizacijo obravnavajo kot proces, ki poteka od zgoraj navzdol oziroma vpliv od zgoraj navzdol (Fairbrass, 2003). Z drugimi besedami lahko opišemo evropeizacijo kot proces, ki je posledično sledil nastanku Evropske unije, saj so morali igralci na nacionalni ravni prilagoditi svoje aktivnosti in vire novemu okolju – okolju Evropske unije.

Evropeizacija interesnih skupin je torej prilagajanje interesnih skupin okolju Evropske unije, v katerem so interesne skupine razvile in razvijajo določene lastnosti oziroma načine delovanja, ki jim omogočajo zastopanje njihovih interesov v Evropski uniji. Te lastnosti oziroma načine delovanja so razvile predvsem interesne skupine iz držav članic EU, medtem ko interesne skupine iz držav pristopnic na področju prilagajanja okolju EU te lastnosti oziroma načine delovanja šele razvijajo oziroma prevzemajo od interesnih skupin iz držav članic EU.

Zato, kot smo že večkrat omenili, evropeizacijo slovenskih ekonomskih interesnih skupin razumemo kot proces njihovega prilagajanja okolju Evropske unije (oblikovanju politik in večnivojskemu odločanju v Evropski uniji), v katerem slovenske ekonomske interesne razvijajo lastnosti oziroma načine delovanja, kot so:

- povezovanje s sorodnimi organizacijami iz tujine (Evropske unije),
- vplivanje na domače odločevalce pri oblikovanju politik s področja pristopanja Slovenije k Evropski uniji,

- razpolaganje z viri, ki omogočajo aktivnosti na področju prilagajanja organizacij okolju Evropske unije.

4. INTERESNE SKUPINE V DRŽAVAH ČLANICAH EVROPSKE UNIJE

Kot smo že omenili v uvodu naloge, bomo najprej predstavili delovanje interesnih skupin iz držav članic EU ter evroskupin. Omenjena predstavitev ima za cilj lažje razumevanje pomena evropeizacije slovenskih interesnih skupin in pomena njihovega prevzemanja lastnosti in načinov delovanja interesnih skupin iz držav članic Evropske unije v času približevanja Slovenije EU. Potrebno pa je ponovno opozoriti, da je položaj slovenskih interesnih skupin drugačen od položaja interesnih skupin iz držav članic.

Prenašanje pristojnosti, ki so bile prej izključno v pristojnosti nacionalnih držav, na raven Evropske unije je od interesnih skupin v državah članicah zahtevalo prilagoditev njihovega delovanja na nove okoliščine. Tako so interesne skupine razvile več vzorcev oziroma načinov vplivanja na politiko Evropske unije. Grant (1989:92-93) navaja, da imajo interesne skupine (v Veliki Britaniji) tri glavne pristope (načine) vplivanja na proces oblikovanja ter sprejemanja odločitev v EU:

- »delovanje na nacionalni ravni s ciljem vplivanja na stališče(a) nacionalne vlade, ki ga le ta zavzema v razpravah z evropsko skupnostjo ter vplivanja na izvajanje odločitev Evropske skupnosti,
- delovanje skozi raven evropskih federacij nacionalnih interesnih skupin (okoli 1980. leta se pojavi neposredno članstvo v združenjih na evropski ravni, kar je še posebno pomembno v smislu razvoja oblikovanja evropske identitete),
- neposredne predstavljanje interesov v Bruslju; to je manj običajen kanal kot prva dva, vendar je lahko zelo pomemben ob določenih priložnostih«.

Navedene pristope oziroma načine vplivanja bi lahko z drugimi besedami imenovali tudi lastnosti oziroma načini delovanja, ki so jih razvile interesne skupine iz Evropske unije, da bi z njimi lažje in učinkovitejše uveljavljale svoje interese (postale relativno vplivnejše).

V nadaljevanju bomo podrobneje predstavili delovanje interesnih skupin na nacionalni ravni ter skozi raven evropskih federacij nacionalnih interesnih skupin. Neposredno predstavljanje interesov v Bruslju ne bo predmet predstavitve načinov delovanja oziroma lastnosti interesnih

skupin iz držav članic. Pričujoča naloga se namreč osredotoča predvsem na dva osnovna nivoja oziroma ravni delovanja – nacionalno raven in raven Evropske unije.

4.1. VPLIVANJE NA EVROPSKO UNIJO SKOZI NACIONALNE VLADE

»Različni nacionalni interesi ostajajo pomembna značilnost politik Skupnosti. Interesna skupina, katere pogledi se na posameznem področju razlikujejo od njenih evropskih partnerskih skupin, se lahko odloči, da je najboljši način delovanja prepričati britansko vlado, da zagovarja njeno stališče znotraj Sveta ministrov« (Grant, 1989: 94). Grant (1989) nam na primeru britanskih interesnih skupin predstavi, v katerih situacijah poskušajo le te vplivati na britansko vlado, da bi zastopala njihove interese v institucijah Evropske unije. Seveda v teh primerih uporabijo kanale vplivanja, ki so jih razvile že v preteklosti (ko so večinoma delovale na nacionalni ravni). Med drugim navaja, da je še posebej učinkovito vplivanje na nacionalno vlado, kadar se interesne skupine sklicujejo na posebne nacionalne interese, saj se jim v takšnih primerih vlada težko izogne. Seveda pa to ni edini način vplivanja na nacionalno vlado. Način vplivanja, katerega osnovni cilj je uveljavljanje interesov posamezne skupine, se razlikuje glede na zadevo, primer, skupino in celo skozi čas obravnavanja posamezne zadeve (Grant, 1989). »Vedno pa obstaja tveganje, da bo vlada "poceni prodala" njeno stališče kot del zapletenih pogajanj, kar je pogosto edina pot za preseganje ovir pri sprejemanju odločitev v Skupnosti« (Grant, 1989: 94). Kot opozarja Philip (v Grant, 1989: 96): »Nacionalne skupine bodo zelo v rokah nacionalnih vlad v trenutku, ko se bodo začela pogajanja v Svetu ministrov«. Tako lahko skozi proces pogajanj med različnimi nacionalnimi interesi pride do spremembe stališča posamezne vlade in posledično do spremembe v podpori interesov posameznih skupin. Takšne situacije so skoraj neizogibne, saj so končne odločitve v Evropski uniji plod zapletenih pogajanj in kot take kompromis med različnimi nacionalnimi interesi. Ne glede na to pa je zelo pomembno, da interesne skupine razvijejo dobre oziroma učinkovite kanale vplivanja na nacionalne odločevalce, saj so le ti pomemben akter pri oblikovanju in sprejemanju politik Evropske unije. Poleg tega je izvajanje odločitev Evropske unije skoraj izrecno v pristojnosti nacionalnih vlad oziroma držav članic.

Seveda je potrebno pri poskusih vplivanja na institucije Evropske unije uporabiti še ostale dostopne kanale vplivanja oziroma uporabiti idealno kombinacijo kanalov vplivanja, kar omogoča večje možnosti pri uveljavljanju interesov interesnih skupin.

4.2. INTERESNE SKUPINE NA RAVNI EVROPSKE UNIJE

Poleg "nacionalnih" kanalov vplivanja na razvoj zakonodaje Evropske unije interesne skupine iz držav članic Evropske unije vse bolj uporabljajo kanale vplivanja skozi evropske federacije nacionalnih interesnih skupin. Vplivanje na oblikovanje politik Evropske unije skozi evropske federacije nacionalnih interesnih skupin je lahko usmerjeno neposredno na raven Evropske unije (na institucije EU) ali na vlade držav članic. Nacionalne interesne skupine uporabljajo evropsko federacijo tudi tako, da evropska federacija vpliva na vlado druge države (Grant, 1989). »Če želijo biti interesne skupine uspešne na ravni Evropske skupnosti, morajo biti sposobne oblikovati zaveznitva ter kompromis s sorodnimi organizacijami iz Evropske skupnosti« (Mazey in Richardson, 1993: 211).

Kot prelomnico, ki je za interesne skupine v državah članicah pomenila spremembo v njihovem delovanju oziroma vplivanju na odločitve, Mazey in Richardson (1993) navajata, da so imele številne skupine pred letom 1986 majhen interes za sprejemanje odločitev v Evropski uniji ter da je sprejetje Enotne evropske listine leta 1986 s strani dvanajstih držav članic učinkovito spremenilo omenjeno situacijo. Seveda pa so interesne skupine na evropski ravni obstajale tudi že prej. Nekatere evropske federacije interesnih skupin obstajajo od zgodnjih petdesetih let prejšnjega stoletja v industrijskih sektorjih kot so premog, jeklo in kmetijstvo, kjer je bila odgovornost za oblikovanje politik Skupnosti dana Evropski komisiji.

»Do leta 1970 je obstajalo več kot 300 evropskih federacij – pogovorno imenovane kot – "evroskupine"; do 1980 je to število naraslo na 439 (evropske federacije so sestavljene iz včlanjenih nacionalnih združenj in so uradno s strani Evropske komisije prepoznane kot posvetovalna telesa, ki imajo pravico, da se Komisija posvetuje z njimi o politikah Evropske skupnosti). Vseeno je bilo pred 1986 (pred Enotno evropsko listino) vplivanje na Evropsko skupnost s strani nacionalnih skupin vodeno skozi nacionalne politične in upravne kanale« (Mazey in Richardson, 1993: 192).

To je predvsem posledica takratne razporeditve moči znotraj Evropske skupnosti oziroma načina sprejemanja odločitev znotraj nje. Luksemburški kompromis, ki je bil sprejet leta 1966, je dal vsem vladam držav članic pravico veta na vse predloge, ki so bili dani Svetu ministrov s strani Evropske komisije. Tako so se interesne skupine pri poskusih vplivanja na oblikovanje evropskih politik osredotočale predvsem na predstavnike nacionalnih vlad, ki naj bi v Svetu ministrov zastopali "nacionalne" interese interesnih skupin. Drugi vzrok, da je večina interesnih skupin delovala predvsem na nacionalni ravni, je bilo relativno ozko

področje politik, ki so bile v pristojnosti Skupnosti. Kot smo že omenili, je prelomnico v delovanju oziroma vplivanju interesnih skupin na oblikovanje evropskih politik pomenilo sprejetje Enotne evropske listine leta 1986. To je prineslo dve bistveni spremembi: razširitev področja politik v pristojnosti Skupnosti (posledično povečana moč Evropske komisije) ter spremembe v odločevalskem procesu Skupnosti (okrepila se je zakonodajna vloga parlamenta in kar je še posebej pomembno – ukinitve nujnega soglasja v Svetu ministrov za tiste odločitve, ki se nanašajo na notranji trg). Spremembe so seveda zmanjšale vpliv nacionalnih vlad na sprejemanje odločitev v Skupnosti, kar je pomenilo, da so se bile interesne skupine "prisiljene" prilagoditi novemu okolju in razširiti svoje delovanje preko nacionalnih meja. S tem se je povečala potreba po ustanavljanju koalicij interesnih skupin na ravni Evropske skupnosti in njihovo število je močno naraslo. Oziroma kot pravi Nugent (1999: 304): »Razlog zakaj je bila ustanovljena takšna množica evroskupin in da so aktivne na ravni EU je popolnoma preprosto: interesne skupine gredo kamor gre moč«.

Posledično je v zadnjih letih hitro naraslo število in raznolikost interesov, zastopanih v Bruslju. »Tako je v regiji okoli 700 evroskupin (Greenwood v Nugent, 1999: 304) in njihovo število vseskozi narašča. »To so skupine, ki pritegnejo članstvo iz različnih držav ter operirajo – predstavljajo interese njihovega sektorja ali delujejo v njihovem imenu na ravni EU. Njihovi javno politični interesi seveda odsevajo javno politične prioritete in zadeve EU. Izmed 700 ali več evroskupin jih približno 70 % predstavlja gospodarstvo, okoli 20 % javne interesne skupine, okoli 10 % predstavljajo poklice ter okoli 3 % predstavljajo sindikate, potrošnike, okoljevarstvenike in ostale interese« (Nugent, 1999: 304).

Ob tem je potrebno omeniti, da se evroskupine razlikujejo na področju članstva v evroskupinah, virov evroskupin, organizacijske strukture ter funkcij evroskupin (Nugent, 1999).

Članstvo v evroskupinah

Članstvo evroskupin se razlikuje v različnih pogledih. Nekatere skupine, tako imenovane krovne skupine, imajo široko člansko bazo in so običajno po značaju večpodročne ali široko področne. Zaradi širine njihovega članstva se lahko v teh evroskupinah pojavijo težave pri ohranjanju njihove notranje povezanosti in pri predstavljanju skupnega stališča vseh članic. Kot primer lahko navedemo Evropsko konfederacijo sindikatov, v okviru katere se pogosto srečujejo s problemom premagovanja ideoloških oziroma nazorskih razlik med članstvom (razlike med socialističnimi, komunističnimi in katoliškimi sindikati). Večina evroskupin je

natančneje osredotočenih kot krovne skupine in si prizadevajo govoriti v imenu specifične industrije, panoge, področja, v okviru katerih običajno ne prihaja do problemov pri ohranjanju notranje povezanosti in predstavljanju skupnega stališča (Nugent, 1999). Naslednja pomembna razlika v članstvu interesnih skupin se navezuje na "nacionalni spekter" članstva.

»Na enem koncu spektra veliko evroskupin pritegne njihove člane iz samo nekaj držav. To jih lahko oslabi v predstavljanju njihovih zahtev v Evropski uniji. Na drugem koncu spektra nekatere skupine niso izrecno vezane na EU in pritegnejo njihove člane iz mnogih drugih evropskih držav. Članstvo v tej drugi vrsti skupin, ki gredo skozi meje Evropske unije, ima svoje prednosti in slabosti: na eni strani to lahko pomaga povečati mednarodno sodelovanje in povečuje vire skupine. Na drugi strani to lahko privede do slabitve osredotočenosti in s tem tudi vpliva znotraj Evropske unije« (Nugent, 1999: 305-306).

Ob tem je potrebno še omeniti, da se skupine s "pestrejšim nacionalnim spektrom" članstva srečujejo tudi s težavo uskladitve različnih nacionalnih interesov. »Zaradi težavnosti uskladitve različnih nacionalnih stališč organizacije na evropski ravni pogosto dosežejo "najnižji skupni imenovalac" politik, ki so tako splošno sestavljene, da je njihov vpliv na razvoj politike Skupnosti minimalen« (Grant 1989: 101-102). Vseeno pa se zdi, da je vpliv evroskupin (ne glede na pestrost nacionalnega spektra) na razvoj politik Evropske unije danes večji, saj interesne skupine iz držav članic EU ne bi oblikovale novih evroskupin, če bi bil njihov vpliv na politike Evropske unije minimalen. Tako pa število evroskupin vseskozi narašča, hkrati pa se povečuje tudi njihov vpliv na politike EU, saj so nekatere evroskupine postale celo del institucionalnega sistema Evropske unije.

Viri evroskupin

Učinkovitost združenj na evropski ravni je pogosto omejena z viri, s katerimi razpolagajo. »V smislu virov ima več kot polovica evroskupin promet, ki presega 100.000 evrov letno. Kar zadeva kadrovske vire, ima več kot polovica vsaj tri, več kot ena tretjina pet in več kot deset procentov evroskupin enajst in več zaposlenih. Skupine z največ resursi so navadno največje gospodarske skupine kot je na primer Evropski svet kemične industrije (CEFIC)¹³ ali javne globalne interesne skupine kot so Prijatelji zemlje (Friends of the Earth)« (Greenwood v Nugent, 1999: 306).

---

¹³ CEFIC je največja evroskupina in ima okoli 100 zaposlenih, sledi ji COPA, ki ima okoli 50 zaposlenih (Nugent, 1999).

Organizacijska struktura

Organizacijska struktura večine evroskupin je zelo ohlapna. Osrednji organi skupine uživajo zelo omejeno avtonomnost od nacionalnih članic, medtem ko so članice same v večini pogledov avtonomne in niso predmet centralne discipline. Poleg tega se vse glavne odločitve v evroskupinah pogosto sprejemajo na osnovi soglasja. Te ohlapne strukture lahko oslabijo učinkovitost Evroskupin s počasnim reagiranjem in predložitvijo skupnih stališč, ki niso nič več kot precej nejasni skupni imenovalci (Nugent, 1999).

Funkcije evroskupin

»Evroskupine običajno poskušajo slediti dvema osrednjima funkcijama. Prvič, poskušajo zbirati in izmenjavati informacije. Gre za dvosmerni proces z organi Evropske unije ter med nacionalnimi članicami. Drugič, poskušajo vključiti svoje interese in poglede v politiko Evropske unije s prepričevanjem in pritiskanjem na tiste, ki sprejemajo in izvajajo politiko. Seveda vse evroskupine ne poskušajo ali niso zmožne izvajati obeh funkcij v enakem obsegu. Kot primer: v tistih sektorjih, kjer je politika EU slabo razvita, evroskupine pogosto dajejo večjo prioriteto prvi funkciji pred drugo« (Nugent, 1999: 306).

Kot dodatek k drugi funkciji evroskupin bi lahko dodali ugotovitve Sargentove raziskave gospodarskih združenj (Sargent v Grant, 1989: 98):

»Ocenitev evropskih interesnih skupin kot kanalov predstavljanja do sorodnih federacij je bila dvojna. Prvič, osnovati stopnjo podpore, ki je lahko pričakovana od njihovih sorodnih interesnih skupin v drugih članicah Evropske skupnosti za njihove poglede na zadeve, ki se nanašajo na zadeve Evropske skupnosti, še posebne za tiste, ki so vitalnega interesa za britanske skupine. Drugič, spodbujanje njihovih sorodnih federacij, da podprejo stališča sorodnih skupin iz Britanije – ne samo skozi skupna predstavljanja ampak tudi skozi njihovo individualno predstavljanje interesov v telesih Evropske skupnosti in skozi njihove nacionalne vlade«.

5. EVROPEIZACIJA INTERESNIH SKUPIN V DRŽAVAH PRISTOPNICAH

Že v uvodu naloge smo evropeizacijo definirali kot prilagojenost oziroma prilagoditev interesnih skupin procesom oblikovanja politik in večnivojskemu odločanju v Evropski uniji oziroma kot prevzemanje lastnosti interesnih skupin iz držav članic EU s strani interesnih skupin iz držav pristopnic. V prejšnjih poglavjih naloge smo tudi ugotovili, da so interesne skupine iz držav članic EU v okviru prilagajanja novemu okolju Evropske unije oziroma večnivojskemu odločanju znotraj nje že razvile določene lastnosti in načine delovanja, ki jim omogočajo, da predstavljajo svoje interese na ravni Evropske unije. Najpomembnejša sprememba v načinu predstavljanja interesov skupin, ki prihajajo iz članic Evropske unije, je prav gotovo ta, da so razširile svoje delovanje preko nacionalnih mej države, iz katere prihajajo. Večnivojsko odločanje in nekatere spremembe v procesu odločanja (omenjene v prejšnjem poglavju) so v interesnih skupinah "prebudile" spoznanje, da se ne morejo več zanašati zgolj na vladne predstavnike njihovih držav pri zastopanju njihovih interesov v Evropski uniji. Zato so se nacionalne interesne skupine začele povezovati v evropske federacije ter poskušale ustrezno prilagoditi novim razmeram tudi njihove finančne in kadrovske vire.

Kaj pa interesne skupine iz držav pristopnic? Kako se te skupine prilagajajo večnivojskemu odločanju v Evropski uniji? Preden pričnemo analizirati evropeizacijo interesnih skupin iz držav pristopnic, je potrebno poudariti, da je vloga oziroma položaj interesnih skupin iz držav pristopnic v obdobju pred polnopravnim članstvom teh držav drugačna od vloge in položaja interesnih skupin iz držav članic Evropske unije. Interesne skupine iz držav pristopnic nimajo enakih možnosti pri povezovanju ter vključevanju v evropske federacije interesnih skupin oziroma evropskupine, saj je večina krovnih organizacij omejila polnopravno članstvo na interesne skupine iz držav članic, ostalim interesnim skupinam pa omogočajo zgolj status opazovalk in pridruženih članic. Tako interesne skupine iz držav pristopnic v večini primerov ne sodelujejo pri sprejemanju odločitev krovnih organizacij in posledično nimajo vpliva na oblikovanje evropskih politik. Vseeno pa je pomembno, da se interesne skupine iz držav pristopnic povezujejo s sorodnimi organizacijami iz držav članic EU in evroskupinami, saj na ta način lahko pridobivajo informacije in pomoč s strani sorodnih interesnih skupin iz Evropske unije. Prav tako ne morejo interesne skupine iz držav pristopnic vplivati na nacionalne odločevalce s ciljem, da bodo le ti zastopali njihove interese v institucijah EU, saj

odločevalci iz držav pristopnic ne sodelujejo pri sprejemanju odločitev v institucijah Evropske unije. Vseeno pa so države pristopnice sodelovale v procesu oblikovanja politik, ki se nanašajo na pristopanje držav pristopnic k Evropski uniji oziroma v pogajalskemu procesu. Zato je bilo in je še pomembno razviti kanale vplivanja na domače odločevalce, saj le ti vseeno predstavljajo in so predstavljali (v pogajalskem procesu) glavno vez med institucijami Evropske unije in posledično tudi glavni kanal za zastopanje interesov interesnih skupin pri oblikovanju politik s področja pristopanja držav pristopnic k Evropski uniji. Hkrati pa bodo kanali vplivanja, ki jih bodo v obdobju pred polnopravnim članstvom zdajšnjih držav pristopnic interesne skupine razvijale na nacionalni ravni in učinkovitost le teh kanalov, temelj za poskuse vplivanja na oblikovanje evropskih politik v obdobju polnopravnega članstva (zdajšnjih držav pristopnic) v Evropski uniji.

Seveda pa so in bodo morale interesne skupine iz držav pristopnic ustrezno razporediti in pridobiti vire, ki ustrezajo okolju Evropske unije, saj vsaka sprememba v okolju zahteva spremembe v vzorcih delovanja, strukturne spremembe in prilagoditev virov. Ustrezna razporeditev virov je prav gotovo eden izmed pogojev, ki mora biti izpolnjen za zastopanje oziroma uveljavljanje interesov (interesnih skupin iz držav pristopnic) v obdobju pred in po polnopravnem članstvu zdajšnjih držav pristopnic v Evropski uniji.

Evropeizacijo v smislu povezovanja sorodnih skupin držav pristopnic in držav članic sta podrobneje že obravnavala avtorja Fink Hafner (2001) in Vass (1993). Avtorja evropeizacijo nacionalnih (slovenskih in madžarskih) interesnih skupin obravnavata predvsem v luči povezovanja s sorodnimi organizacijami iz držav članic Evropske unije ter evroskupinami. Vass (1993) se je v primeru evropeizacije madžarskih sindikatov osredotočil zgolj na formalne in neformalne povezave madžarskih sindikatov s partnerskimi organizacijami v tujini. Pri tem je izpostavil ideološki in zgodovinski segment omenjenega povezovanja. Fink Hafner (2001) se na primeru slovenskih interesnih skupin prav tako osredotoča na povezovanje skupin s sorodnimi organizacijami v tujini, vendar gre za podrobnejšo oziroma poglobljeno analizo povezav. Ukvarja se namreč tudi z vzroki, posledicami in rezultati povezovanja slovenskih interesnih skupin s sorodnimi organizacijami iz držav članic EU in evroskupinami. Poleg tega preučuje tudi delovanje interesnih skupin znotraj nacionalnih meja pri zadevah, ki se nanašajo na EU ter vpliv povezav s partnerskimi organizacijami iz tujine na delovanje domačih interesnih skupin na nacionalni ravni.

6. EVROPEIZACIJA SLOVENSКИH EKONOMSKIH INTERESNIH SKUPIN

Predstavljene značilnosti delovanja interesnih skupin iz držav članic Evropske unije v okviru prilagajanja na okolje Evropske unije (oblikovanje politik in večnivojsko odločanje) so hkrati tudi lastnosti evropeizacije slovenskih ekonomskih interesnih skupin, katere bomo predstavili v raziskovalnem modelu naloge (glej shemo 6.1.).

Na podlagi lastnosti evropeizacije bomo primerjali evropeizacijo delodajalskih in delojemalskih interesnih skupin in posledično njihovo relativno vplivnost.

Spremenljivke, ki nam bodo razkrile evropeizacijo oziroma stopnjo evropeizacije slovenskih ekonomskih interesnih skupin, so:

- povezovanje s sorodnimi organizacijami iz tujine (Evropske unije),
- vplivanje na domače odločevalce pri oblikovanju politik s področja pristopanja Slovenije k Evropski uniji,
- razpolaganje z viri, ki omogočajo aktivnosti na področju prilagajanja organizacij okolju Evropske unije.

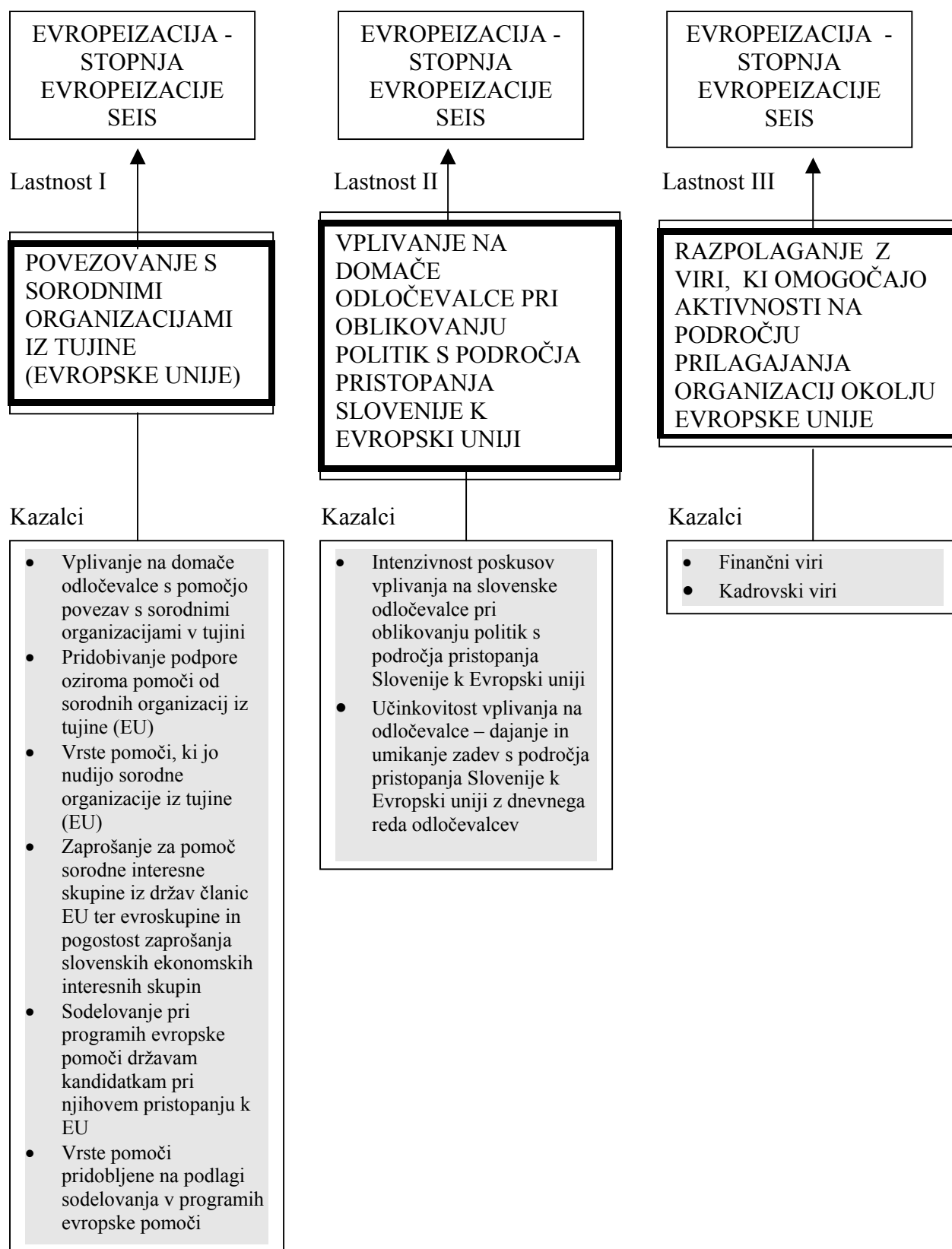
Za izražanje lastnosti evropeizacije slovenskih ekonomskih interesnih skupin¹⁴ bomo uporabili kazalce oziroma indikatorje¹⁵ (glej shemo 6.1.).

---

¹⁴ Za slovenske ekonomske interesne skupine bomo v raziskovalnem modelu uporabljali kratico SEIS.

¹⁵ »Zunanje znake, ki izražajo opazovan pojav oziroma lastnost, kvaliteto pojava, imenujemo kazalce ali indikatorje« (Toš in Hafner Fink, 1998: 85).

Shema 6.1. Raziskovalni model¹⁶

¹⁶ Objektu raziskave (primerjavi evropeizacije slovenskih interesnih skupin) se bomo približali s pomočjo izpostavljenih spremenljivk (lastnosti), ki jih bomo izražali s kazalci lastnosti.

Kot smo že omenili, je cilj diplomske naloge preučevati evropeizacijo slovenskih ekonomskih interesnih skupin in primerjati evropeizacijo delodajalskih organizacij (interesnih skupin) in delojemalskih organizacij (interesnih skupin). V okviru primerjave evropeizacije delodajalskih in delojemalskih organizacij bomo uporabljali termin stopnja evropeizacije.

V okviru lastnosti I - povezovanje s sorodnimi organizacijami iz Evropske unije - bomo interesne skupine (skupino sorodnih interesnih skupin), ki se povezujejo s sorodnimi organizacijami v tujini s ciljem vplivanja na domače odločevalce, interesne skupine, ki pridobivajo podporo oziroma pomoč od sorodnih organizacij iz tujine (EU), interesne skupine, ki jim je s strani sorodnih organizacij iz tujine nudenih več vrst pomoči, interesne skupine, ki zaprošajo za pomoč sorodne organizacije iz članic EU ter evroskupine (interesne skupine, ki bolj pogosto zaprošajo za pomoč), interesne skupine, ki sodelujejo pri programih evropske pomoči in interesne skupine, ki na podlagi sodelovanja v programih evropske pomoči pridobijo več vrst pomoči, opredelili kot interesne skupine z višjo stopnjo evropeizacije napram ostalim interesnim skupinam (skupini sorodnih interesnih skupin), ki ne izražajo te lastnosti.

V okviru lastnosti II - vplivanje na domače odločevalce pri oblikovanju politik s področja pristopanja Slovenije k Evropski uniji - bomo interesne skupine (skupino sorodnih interesnih skupin), ki pogosteje poskušajo vplivati na slovenske odločevalce pri oblikovanju politik s področja pristopanja Slovenije k Evropski uniji, interesne skupine, ki učinkoviteje vplivajo na slovenske odločevalce (dajanje in umikanje zadev s področja pristopanja Slovenije k Evropski uniji iz dnevnega reda odločevalcev), opredelili kot interesne skupine z višjo stopnjo evropeizacije napram ostalim interesnim skupinam (skupini sorodnih interesnih skupin), ki ne izražajo te lastnosti.

V okviru lastnosti III – razpolaganje z viri, ki omogočajo aktivnosti na področju prilagajanja organizacije okolju Evropske unije - bomo interesne skupine (skupino sorodnih interesnih skupin), ki razpolagajo z višjimi finančnimi sredstvi ter interesne skupine, ki razpolagajo s številčnejšim kadrom, ki jim omogoča aktivnosti na področju povezovanja s sorodnimi organizacijami iz tujine (EU) in vplivanje na domače odločevalce (pri zadevah s področja pristopanja Slovenije k Evropski uniji), opredelili kot interesne skupine z višjo stopnjo evropeizacije napram ostalim interesnim skupinam (skupini sorodnih interesnih skupin), ki ne izražajo te lastnosti.

Preden pa bomo podrobneje analizirali evropeizacijo slovenskih ekonomskih interesnih skupin, se nam zdi smiselno predstaviti še vpliv, ki ga imajo interesne skupine iz Evropske unije na slovenske interesne skupine. Navedeni vpliv je avtorica Fink Hafner (1997: 242-243) ugotovila na podlagi predhodnih raziskav:

- »interesne skupine EU podpirajo razvoj sorodnih interesnih skupin v državah kandidatkah;
- interesne skupine EU podpirajo organizacijski razvoj in profesionalizacijo sorodnih interesnih skupin iz držav kandidatk glede na "evropske primere";
- interesne skupine EU preko oskrbovanja z informacijami, usposabljanja in svetovanja poučujejo sorodne organizacije iz držav kandidatk o "know-how(u)" in policy soglasjih znotraj specifičnega policy področja EU;
- interesne skupine EU spodbujajo mreženje med interesnimi organizacijami iz držav kandidatk ("CEFTA" sindrom);
- interesne skupine EU pomagajo interesnim skupinam iz držav kandidatk pri vzpostavitvi stikov z uradniki in institucijami EU. To je dodatna pot za interesne skupine držav kandidatk za učenje o "evropskih" problemih, dilemah, politični kulturi in policy stilu v tistih policy arenah, za katere so najbolj zainteresirane«.

Menimo, da bi navedeni vpliv, ki poteka v različnih smereh oziroma na različnih področjih, lahko poimenovali tudi funkcije, ki jih imajo interesne skupine EU za interesne skupine iz držav kandidatk. Nekatere izmed teh funkcij bomo obravnavali hkrati s preučevanjem evropeizacije slovenskih ekonomskih interesnih skupin.

6.1. POVEZOVANJE S SORODNIMI ORGANIZACIJAMI IZ TUJINE (EVROPSKE UNIJE)

»Anketa, opravljena med 70 najaktivnejšimi interesnimi skupinami na enajstih sektorjih javnih politik v Sloveniji, je razkrila, da se 56% vprašanih interesnih skupin povezuje s podobnimi organizacijami v tujini, še posebej z organizacijami v državah članicah EU (20,9%) in z evropskimi interesnimi skupinami – t.i. evro-skupinami (14,9%)« (Fink Hafner in ostali v Fink Hafner, 2000: 86). Fink Hafner (2000: 87) še ugotavlja: »Videti je, da v mednarodnem povezovanju v največji meri sodelujejo ekonomske interesne skupine, predvsem sindikati in organizacije delodajalcev«.

V tem delu bomo stopnjo evropeizacije slovenskih ekonomskih skupin razkrivali s pomočjo lastnosti evropeizacije I - povezovanje s sorodnimi organizacijami iz tujine (Evropske unije). Ob tem bomo še enkrat opredelili znake (kazalce), ki izražajo lastnost:

- vplivanje na domače odločevalce s pomočjo povezav s sorodnimi organizacijami v tujini;
- pridobivanje podpore oziroma pomoči od sorodnih organizacij iz tujine (Evropske unije);
- vrste pomoči, ki jo nudijo sorodne organizacije iz tujine (Evropske unije);
- intenzivnost (pogostost) zaprošanja za pomoč sorodnih organizacij iz Evropske unije;
- sodelovanje pri programih evropske pomoči državam kandidatkam pri njihovem pristopanju k Evropski uniji;
- vrste pomoči, pridobljene na podlagi sodelovanja v programih evropske pomoči.

6.1.1. Vplivanje na domače odločevalce s pomočjo povezav s sorodnimi organizacijami v tujini

Preglednica 6.1. Povezovanje s sorodnimi organizacijami v tujini s ciljem vplivanja na domače odločevalce pri odločitvah, ki se nanašajo na pristopanje Slovenije k EU.

	DELODAJALCI	DELOJEMALCI
se povezujejo	4	6
	GIZ Podjetnost	KS 90 Slovenije
	Gospodarska zbornica Slovenije	KSS Pergam
	Obrtna Zbornica Slovenije	Neodvisnost – KNSS
	Združenje delodajalcev Slovenije	Sindikata vzgoje, izobražev... (SVIZ)
		SZS – Alternativa
		Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
se ne povezujejo	2	0
	ZDOD Slovenije	
	Združenje Manager	

Vir: Fink Hafner in drugi, 2001.

Najprej smo anketirane skupine povprašali ali se povezujejo s sorodnimi organizacijami v tujini s ciljem vplivanja na odločevalce v Sloveniji. V tem primeru se združita delovanje na nacionalni ravni in sodelovanje s sorodnimi organizacijami v tujini. Glede na dane odgovore, ki so prikazani v zgornji tabeli, ugotovimo, da se s tem namenom povezujejo vse organizacije razen dveh delodajalskih organizacij. Na podlagi predstavljenih odgovorov lahko oblikujemo sklep, da se s ciljem vplivanja na domače odločevalce delojemalske organizacije aktivneje povezujejo s sorodnimi organizacijami v tujini kot delodajalske organizacije. Poleg tega lahko razberemo iz danih odgovorov, da ni možno popolnoma ločeno obravnavati delovanja na nacionalni ravni in delovanja na ravni tujine, saj se obe ravni prepletata in dopolnjujeta.

6.1.2. Pridobivanje podpore oziroma pomoči od sorodnih organizacij iz tujine (Evropske unije)

Preglednica 6.2. Sorodne organizacije v tujini, kjer slovenske interesne skupine na podlagi povezovanj z njimi pridobivajo največ podpore oziroma pomoči.¹⁷

	DELODAJALCI	DELOJEMALCI
s strani organizacij organizirani na ravni EU	1 Združenje delodajalcev Slovenije	3 Zveza svobodnih sindikatov Slovenije KSS Pergam Neodvisnost – KNSS
s strani organizacij iz držav članic EU	1 Obrtna zbornica Slovenije	2 KS 90 Slovenije Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
s strani mednarodnih organizacij, ki niso zgolj evropske	1 GIZ Podjetnost	2 Neodvisnost – KNSS SZS – Alternativa
s strani drugih organizacij	1 Gospodarska zbornica Slovenije (Eurochambers-združuje gospodarske zbornice iz držav EU in drugih evropskih držav)	1 Sindikat vzgoje, izobražev... (SVIZ) (ETUCE)

Vir: Fink Hafner in drugi, 2001.

Preglednica 6.2. samo potrjuje ugotovitev, ki smo jo zapisali pod preglednico 6.1. Če primerjamo delodajalske in delojemalske organizacije, ugotovimo, da se na evropski ravni bolj povezujejo delojemalske organizacije. Štirje sindikati so namreč navedli, da so največje podpore deležni s strani organizacij, organiziranih na ravni EU oziroma organizacij iz držav članic EU. Med prve lahko štejemo tudi SVIZ, čeprav le ta organizacije ETUCE ni uvrstil mednje. Na delodajalski strani sta le dve organizaciji navedli pridobivanje pomoči s strani

¹⁷ Nekatere organizacije so obkrožile dva odgovora. Odgovarjale so samo organizacije, ki so navedle, da se povezujejo z sorodnimi organizacijami v tujini.

sorodnih organizacij, organiziranih na ravni EU. Potrebno pa je dodati še Gospodarsko zbornico Slovenije, ki sodeluje z organizacijo Eurochambers, tudi organizirano na ravni EU.

6.1.3. Vrste pomoči, ki jih nudijo sorodne organizacije iz tujine (Evropske unije)

Preglednica 6.3. Vrste pomoči, ki jih nudijo sorodne organizacije slovenskim organizacijam, ki sodelujejo s sorodnimi organizacijami v tujini.¹⁸

	DELODAJALCI	DELOJEMALCI
finančna oziroma druga materialna pomoč	1 Gospodarska zbornica Slovenije	1 Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
informacije, analize	4 GIZ Podjetnost Gospodarska zbornica Slovenije Obrtna zbornica Slovenije Združenje delodajalcev Slovenije	5 KS 90 Slovenije Neodvisnost – KNSS Sindikat vzgoje, izobražev... (SVIZ) SZS – Alternativa Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
strokovna pomoč	1 Obrtna zbornica Slovenije	3 KSS Pergam Sindikat vzgoje, izobražev... (SVIZ) SZS – Alternativa
njihovi predstavniki se pogovarjajo s slovenskimi odločevalci	1 Združenje delodajalcev Slovenije	1 Neodvisnost – KNSS
ostalo	1 GIZ Podjetnost (izobraževanje)	1 Zveza svobodnih sindikatov Slovenije (pogovarjajo se z ustreznimi odločevalci v EU)

Vir: Fink Hafner in drugi, 2001.

¹⁸ Število odgovorov ni bilo omejeno.

Preglednica 6.3. nam nazorno prikaže dvoje: oblike pomoči, ki so jih deležne slovenske interesne skupine in med njimi tisto, ki je najpogosteje nudena s strani tujih sorodnih organizacij. Informacije in analize so največkrat nudena in sprejeta oblika pomoči tujih sorodnih organizacij. Sledi strokovna pomoč našim organizacijam, predvsem delojemalskim. Med pregledom ostalih oblik pomoči naletimo na zanimivi podatek. Le dve organizaciji, Gospodarska zbornica Slovenije in Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, sta bili deležni materialne oziroma finančne pomoči. Zdi se, da je razlago mogoče najti v dejstvu, da sta bili te pomoči deležni dve najbolj aktivni organizaciji na področju pridruževanja Slovenije Evropski uniji.

6.1.4. Pogostost (intenzivnost) zaprosanja za pomoč sorodnih organizacij iz Evropske unije

Preglednica 6.4. Zaprošanje slovenskih ekonomskih interesnih skupin za pomoč sorodnih organizacij iz držav članic EU ali evroskupine.

	DELODAJALCI	DELOJEMALCI
so zaprosile	3	5
	Gospodarska zbornica Slovenije	KS 90 Slovenije
	Obrtna Zbornica Slovenije	KSS Pergam
	Združenje delodajalcev Slovenije	Sindikato vzgoje, izobražev... (SVIZ)
		SZS – Alternativa
		Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
niso zaprosile	3	1
	GIZ Podjetnost	Neodvisnost – KNSS
	ZDOD Slovenije	
	Združenje Manager	

Vir: Fink Hafner in drugi, 2001.

V preglednici 6.2. smo navedli odgovore, od katerih sorodnih organizacij pridobivajo slovenske ekonomske interesne na podlagi povezovanj s temi organizacijami največ podpore. V preglednici 6.4. pa predstavljamo odgovore na vprašanje, ki je nekoliko ožje, saj smo anketiranim interesnim skupinam postavili vprašanje, ki se je nanašalo zgolj na to ali slovenske interesne skupine zaprosajo za pomoč sorodne organizacije iz držav članic EU in

evroskupine. Povprašali smo jih ali so ekonomske interesne skupine iz Slovenije te organizacije sploh zaprosile za pomoč in kako pogosto za pomoč zapošajo. Dobili smo dokaj presenetljive odgovore na delodajalski strani, saj so le tri od šestih organizacij za to pomoč zaprosile, medtem ko na delojemalski strani sorodnih organizacij iz EU ni zaprosila samo ena delojemalska organizacija.

Kot smo že omenili, smo organizacije, ki so zaprosile za pomoč, povprašali tudi o pogostosti zapošanja za pomoč interesnih skupin iz držav članic EU ter evroskupin in jih prosili, naj navedejo tri organizacije, katere najpogosteje zapošajo za pomoč in navedejo kako pogosto jih zapošajo.¹⁹ Ugotavljamo, da za pomoč sorodnih organizacij iz članic EU ali evroskupin pogostejše zapošajo delojemalske organizacije in imajo posledično zato tudi več stikov z njimi. Vseeno pa je potrebno opozoriti na izjemo med delodajalskimi organizacijami, Gospodarsko zbornico Slovenije, ki med vsemi anketiranimi organizacijami najpogosteje (tedensko) zapoša za pomoč sorodne organizacije.

---

¹⁹ Na delodajalski strani smo dobili naslednje odgovore: Gospodarska zbornica Slovenije: Evrochambers – mesečno, evropske zbornice – tedensko, združenja gospodarskih panog – mesečno; Obrtna zbornica Slovenije: Obrtna zbornica za Munchen in Zg. Bavarsko – mesečno, obrtne in podobne zbornice v Avstriji, Italiji in Franciji – b.o.; Združenje delodajalcev Slovenije: ILO – redkeje kot mesečno, UNICE – redkeje kot mesečno. Delojemalske organizacije pa sodelujejo z: Konfederacija Sindikatov 90 Slovenije: CGIL, CISL, UIL (ITA) – redkeje kot mesečno, OGB (AVS) – redkeje kot mesečno, evropska konfederacija sindikatov – redkeje kot mesečno; Konfederacija sindikatov Slovenije Pergam: Generkschaft druck und papier (AVS) – rekeje kot mesečno; Sindikat vzgoje, izobraževanja in znanosti: ETUCE – mesečno, GEW (nemški učiteljski sindikat) – redkeje kot mesečno, LF (švedski sindikat) – redkeje kot mesečno; Slovenska zveza sindikatov – Alternativa: European Transport Workers Federation (ETF) – redkeje kot mesečno; Zveza svobodnih sindikatov Slovenije: Evropska konfederacija sindikatov – b.o., OGB Avstrija – b.o., DGB Nemčija – b.o., CGIL, CISL, UIL Italija – b.o., FGTB Belgija – b.o., CGT Francija – b.o.

6.1.5. Sodelovanje pri programih evropske pomoči državam kandidatkam pri njihovem pristopanju k Evropski uniji

Preglednica 6.5. Sodelovanje slovenskih ekonomskih interesnih skupin (na podlagi vloge oziroma prošnje) pri katerem od programov evropske pomoči državam kandidatkam pri njihovem pristopanju k EU.

	DELODAJALCI	DELOJEMALCI
organizacija je sodelovala v programih evropske pomoči + program v katerem je sodelovala	2 Gospodarska zbornica Slovenije (Small projects programme, Buisness support programme, Europartnerist, Interprise...) Obrtna zbornica Slovenije (Phare – Leonardo de Vinci 1: mednarodna izmenjava mojstrov, vajencev, Phare – Mocca – Innovation Found)	3 KS 90 Slovenije (skupni projekt KS 90, ZSSS (SLO)+CGIL, CISL UIL (ITA)) KSS – Pergam (program strukturnih skladov in izobraževalni programi Phare Mocca) Zveza svobodnih sindikatov Slovenije (Phare)
organizacija ni sodelovala	4 GIZ Podjetnost ZDOD Združenje delodajalcev Slovenije Združenje Manager	3 Neodvisnost – KNSS Sindikat vzgoje, izobražev... (SVIZ) SZS – Alternativa

Vir: Fink Hafner in drugi, 2001.

Tudi pri sodelovanju pri programih evropske pomoči državam kandidatkam lahko ugotovimo, da sicer ni bistvenih razlik med delodajalskimi in delojemalskimi organizacijami, vendar se "tehtnica tudi tukaj nagiba" na stran delojemalcev, saj so trije sindikati že sodelovali v navedenih programih. Pri delodajalskih organizacijah pa sta v programih evropske pomoči sodelovali le zbornici, pri katerih pa je potrebno poudariti, da sta sodelovali pri številnih programih in bili na tem področju tako najbolj aktivni.

6.1.6. Vrste pomoči, pridobljene na podlagi sodelovanja v programih evropske pomoči

Preglednica 6.6. Vrste pomoči, ki so jih organizacije dobile na podlagi sodelovanja v programih evropske pomoči.²⁰

	DELODAJALCI	DELOJEMALCI
Finančna	2	1
oziroma druga	Gospodarska zbornica Slovenije	Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
materialna	Obrtna zbornica Slovenije	
pomoč		
informacije,	0	3
analize		KS 90 Slovenije
		KSS – Pergam
		Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
strokovna pomoč	1	2
	Obrtna zbornica Slovenije	KS 90 Slovenije
		Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
izobraževanje,	2	3
posvetovanje	Gospodarska zbornica Slovenije	KS 90 Slovenije
	Obrtna zbornica Slovenije	KSS – Pergam
		Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
ostalo	0	0

Vir: Fink Hafner in drugi, 2001.

Ob navajanju pomoči, ki so jo dobile interesne skupine na podlagi sodelovanja v programih pomoči, lahko opazimo podobnost oziroma kar identičnost z vrstami pomoči, ki jo nudijo sorodne organizacije v tujini (navedene v preglednici 6.2.) slovenskim organizacijam. Tudi tu je najpogosteje nudena pomoč v obliki podajanja informacij in opravljanja analiz. Sledijo izobraževanja ter strokovna pomoč. Iz preglednice lahko tudi razberemo, da so delojemalske organizacije prejele več vrst pomoči kot delodajalske organizacije.

²⁰ Število odgovorov ni bilo omejeno.

Pri vrstah pomoči, ki so jo slovenske ekonomske interesne skupine dobile v sklopu sodelovanja pri programih evropske pomoči državam kandidatkam, je zanimivo, da je samo Zveza svobodnih sindikatov Slovenije pri delojemalskih organizacijah dobila finančno in materialno pomoč. Tudi obe delodajalski organizaciji, ki sta edini sodelovali v omenjenih programih, to sta OZS in GZS, sta bili deležni te pomoči.

Zgornje ugotovitve bomo povzeli v spodnji preglednici.²¹

Preglednica 6.7. Zbir kazalcev lastnosti evropeizacije I - povezovanje s sorodnimi organizacijami iz tujine (EU).

KAZALCI LASTNOSTI I	DELODAJALCI	DELOJEMALCI
vplivanje na domače odločevalce s pomočjo povezav s sorodnimi organizacijami v tujini	-	+
vplivanje na domače odločevalce s pomočjo povezav s sorodnimi organizacijami v tujini	-	+
vrste pomoči, ki jo nudijo sorodne organizacije iz tujine (EU)	-	+
zaprošanje za pomoč sorodnih interesnih skupin iz držav članic EU ter evroskupin in pogostost zaprosanja s strani slovenskih ekonomskih interesnih skupin	-	+
sodelovanje pri programih evropske pomoči državam kandidatkam pri njihovem pristopanju k EU	-	+
vrste pomoči pridobljene na podlagi sodelovanja v programih evropske pomoči	-	+

²¹ Skupino interesnih skupin, katere večje število članov je na podlagi posameznega kazalca izražalo lastnost I, smo označili z znakom +; skupino, katere manjše število članov je izražalo lastnost I na podlagi posameznega kazalca, pa z znakom -.

6.2. VPLIVANJE NA DOMAČE ODLOČEVALCE PRI OBLIKOVANJU POLITIK S PODROČJA PRISTOPANJA SLOVENIJE K EVROPSKI UNIJI

Pri navedeni tematiki moramo opozoriti na različne vloge in pristojnosti, ki jih imajo vlade držav članic in vlade pridruženih članic EU. Ker pridružene članice vključno s Slovenijo nimajo možnosti sprejemanja odločitev oziroma sodelovanja pri sprejemanju odločitev v Evropski uniji, se bomo osredotočili na aktivnosti slovenskih interesnih skupin pri oblikovanju politik s področja pristopanja Slovenije k Evropski uniji ter njihovo sodelovanje z domačimi odločevalci v času pristopanja Slovenije k Evropski uniji. Posebej bomo izpostavili sodelovanje delodajalskih in delojemalskih organizacij z Ožjo pogajalsko skupino Vlade Republike Slovenije²² (v nadaljevanju: ožja pogajalska skupina) pri oblikovanju pogajalskih izhodišč v procesu pristopanja Slovenije k Evropski uniji. Ožja pogajalska skupina je v procesu približevanja Slovenije Evropski uniji razpolagala z največ informacijami in hkrati predstavljala stališča Slovenije v pogajalskem procesu vključevanja Slovenije v Evropsko unijo.

V tem delu bomo stopnjo evropeizacije slovenskih ekonomskih interesnih skupin razkrivali s pomočjo lastnosti evropeizacije II – vplivanje na domače odločevalce pri oblikovanju politik s področja pristopanja Slovenije k Evropski uniji.

Med kazalce lastnosti uvršamo:

- intenzivnost poskusov vplivanja na slovenske odločevalce pri oblikovanju politik s področja Evropske unije;
- učinkovitost vplivanja na odločevalce - dajanje in umikanje zadev z dnevnega reda odločevalcev na podlagi vpliva interesnih skupin.

---

²² »Vlada Republike Slovenije je 24. aprila 2003 razpustila Ožjo pogajalsko skupino za pristop Republike Slovenije k Evropski uniji, ki je bila ustanovljena 2. aprila 1998 za čas pogajanj z Evropsko unijo. Naloga pogajalske skupine je s sklenitvijo pogajanj z Evropsko unijo in s podpisom Pristopne pogodbe izpolnjena, zato je vodja ožje pogajalske skupine dr. Janez Potočnik vladi predlagal njeno razpustitev« (<http://www.gov.si/ops/slo/organizacija/index.html>, 20.5. 2003).

6.2.1. Intenzivnost poskusov vplivanja na slovenske odločevalce pri oblikovanju politik s področja pristopanja Slovenije k Evropski uniji

Preglednica 6.8. Pogostost aktivnosti organizacije / skupine pri vplivanju na oblikovanje in izvajanje politik v Sloveniji, ki posegajo na področje pristopanja Slovenije k EU na njihovem interesnem področju.

	DELODAJALCI	DELOJEMALCI
stalno	1	2
	Gospodarska zbornica Slovenije	KSS Pergam Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
pogosto	1	0
	Obrtna zbornica Slov ZDOD Slovenije	
občasno	2	4
	Združenje delodajalcev Slovenije Združenje manager	KS 90 Slovenije Neodvisnost – KNSS SVIZ Slovenije SZS – Alternativa
redko	1	0
	GIZ Podjetnost	
nikoli	0	0

Vir: Fink Hafner in drugi, 2001.

Iz preglednice 6.8. lahko razberemo, da vse anketirane interesne skupine poskušajo vplivati na oblikovanje politik s področja pristopanja Slovenije k Evropski uniji. Razlika med njimi se pojavlja le v intenzivnosti (pogostosti) poskusov vplivanja.

Med skupinami delodajalcev in skupinami delojemalcev sicer ni bistvenih razlik v intenzivnosti poskusov vplivanja, vseeno pa se zdi, da so bolj aktivne delojemalske organizacije, saj dve stalno, vse ostale pa občasno poskušajo vplivati na odločevalce pri

oblikovanju politik s področja pristopanja Slovenije k EU. Na delodajalski strani le ena organizacija izvaja stalne aktivnosti, ena te aktivnosti izvaja redko.

Preglednica 6.9. Pogostost sodelovanja z ožjo pogajalsko skupino.

	DELODAJALCI	DELOJEMALCI
dnevno	1	0
	Gospodarska zbornica Slovenije	
tedensko	0	0
mesečno	0	0
redkeje kot mesečno	4 ²³	2
	GIZ Podjetnost-posredno preko GZS Obrtna zbornica Slovenije ZDOD Slovenije Združenje delodajalcev Slovenije	KSS Pergam Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
nikoli	1	3
	Združenje manager	Neodvisnost – KNSS SVIZ Slovenije SZS – Alternativa
brez odgovora	0	1

Vir: Fink Hafner in drugi, 2001.

²³ En odgovor je bil podan naknadno – aprila 2001.

Na začetku naj pojasnimo razlog oziroma namen samostojnega obravnavanja Ožje pogajalske skupine Vlade Republike Slovenije, ki je delovala v okviru Vlade Republike Slovenije. Glede na to, da je šlo za specifičen organ, ki se je ukvarjal izključno s pristopanjem Slovenije k Evropski uniji in je bil vključen v proces pogajanj Slovenije z Evropsko Unijo, se nam zdi pomembno, da samostojno obravnavamo povezave interesnih skupin z ožjo pogajalsko skupino.

Če smo na podlagi podatkov prejšnje preglednice ugotovili, da ni bistvenih razlik pri vplivanju in intenzivnosti aktivnosti na odločevalce med delodajalskimi in delojemalskimi organizacijami, so pri analizi intenzivnosti sodelovanja s konkretnim odločevalcem, ožjo pogajalsko skupino, ugotovitve drugačne. Ugotovimo lahko, da so delodajalske organizacije pogosteje sodelovale z ožjo pogajalsko skupino. Tudi tu opazimo močno odstopanje Gospodarske zbornice Slovenije, ki je vsakodnevno sodelovala z omenjeno skupino, medtem ko so ostale organizacije, med njim le dva sindikata, z njo sodelovale redkeje kot mesečno. Presenetljivo pa je, da so kar trije sindikati navedli, da z ožjo pogajalsko skupino niso sodelovali nikoli.

Pri sodelovanju z ožjo pogajalsko skupino je smiselno navesti še podatke, ki jih prikazuje preglednica 6.10.

Preglednica 6.10. Članstvo v delovnih skupinah za pripravo pogajalskih izhodišč.

DELODAJALCI	ŠTEVILO DELOVNIH SKUPIN	DELOJEMALCI	ŠTEVILO DELOVNIH SKUPIN
Gospodarsko interesno združenje Podjetnost	0	Konfederacija sindikatov 90 Slovenije	14
Gospodarska zbornica Slovenije	17	Konfederacija sindikatov Slovenije Pergam	6
Obrtna zbornica Slovenije	6	Neodvisnost – KNSS	0
Združenje delodajalcev obrtnih dejavnosti	1	Sindikata vzgoje, izobraževanja in znanosti	0
Združenje delodajalcev Slovenije	0	Slovenska zveza sindikatov Alternativa	0
Združenje Manager	0	Zveza svobodnih sindikatov Slovenije	27

Vir: Služba vlade za evropske zadeve, 2001.

Delodajalci:

- v delovnih skupinah so imeli po enega člana,
- v petih delovnih skupinah niso imeli predstavnika: Ribištvo, Pravosodje in notranje zadeve, Skupna zunanja in varnostna politika, Finančni nadzor, Razno,
- v dveh skupinah so imeli predstavnike organizacij, ki niso bile zajete v anketno populacijo: Intereuropa Koper (Transport), Obrtna zbornica Maribor (Regionalna politika in koordinacija strukturnih skladov).

Delojemalci:

- v delovnih skupinah po enega ali dva člana - Zveza svobodnih sindikatov Slovenije: Socialna politika in zaposlovanje, Industrijska politika, Regionalna politika in koordinacija strukturnih skladov, Varstvo potrošnikov in zdravja),
- v štirih delovnih skupinah niso imeli predstavnika: Prost pretok blaga, Znanost in tehnologija, Zunanji odnosi, Razno).

Vlada je povabila interesne skupine k sodelovanju v delovnih skupinah za oblikovanje pogajalskih izhodišč Republike Slovenije. Predstavnike v skupine je imenoval Ekonomski socialni svet v soglasju s partnerji, ki ga sestavljajo. Svoje predstavnike v skupinah so imele samo tri delodajalske in tri delojemalske organizacije. Sklepamo lahko, da samo nekatere

organizacije razpolagajo z ustreznimi kadri, s katerimi so lahko sodelovale v delovnih skupinah za pripravo pogajalskih izhodišč in v tem dejstvu gre verjetno tudi iskati vzroke, zakaj nekatere organizacije sploh niso sodelovale z ožjo pogajalsko skupino. Zopet izstopata Gospodarska zbornica Slovenije in Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, ki sta sodelovali v večini delovnih skupin.

6.2.2. Učinkovitost vplivanja na odločevalce - dajanje in umikanje zadev z dnevnega reda odločevalcev na podlagi vpliva interesnih skupin

Preglednica 6.11. Politične ustanove, ki so na zahtevo ekonomskih interesnih skupin uvrstile na svoj dnevni red zadeve s področja pristopanja Slovenije k EU.

	DELODAJALCI	DELOJEMALCI
vlada	2	2
	GIZ Podjetnost	KSS Pergam
	Gospodarska zbornica Slovenije	Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
državni zbor	2	1
	GIZ Podjetnost	KSS Pergam
	Gospodarska zbornica Slovenije	
državni svet	2	2
	GIZ Podjetnost	KSS Pergam
	Gospodarska zbornica Slovenije	Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
pogajalska skupina	1	0
	Gospodarska zbornica Slovenije	

Vir: Fink Hafner in drugi, 2001.

Preglednica 6.12. Politične ustanove, ki so na zahtevo ekonomskih interesnih skupin umaknile iz dnevnega reda zadeve s področja pristopanja Slovenije EU.

	DELODAJALCI	DELOJEMALCI
vlada	1	2
	Združenje delodajalcev Slovenije	KSS Pergam Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
državni zbor	0	0
državni svet	1	0
	Gospodarska zbornica Slovenije	
pogajalska skupina	1	0
	Gospodarska zbornica Slovenije	

Vir: Fink Hafner in drugi, 2001.

»Moč interesnih skupin se jasno izraža prek njihovega uspeha pri postavljanju zadev na institucionalni dnevni red in / ali umiku zadev z institucionalnega dnevnega reda« (Fink-Hafner, 2000: 89). Iz danih odgovorov ugotovimo (glej preglednici 6.11. in 6.12), da kadar so ekonomske interesne skupine aktivno sodelovale pri pristopanju Slovenije k EU in dajale njihove zahteve, so bile bolj uspešne (učinkovite) v zahtevah, da se določena zadeva uvrsti na dnevni red kot pri zahtevah o umiku zadev iz dnevnega reda. Omenjeno razliko lahko pojasnimo s fazo oblikovanja institucionalnega dnevnega reda. »Saj je prav faza oblikovanja dnevnega reda tista, ki določa celoten policy proces (brez uspešnega postavljanja zadev na dnevni red namreč ni nobene možnosti za nadaljnje faze oblikovanja in izvajanja politik)« (Fink-Hafner, 2000: 85). Obe vrsti zahtev (uvrstitev in umik) sicer lahko uvrstimo v fazo oblikovanja dnevnega reda, vendar se zdi, da so za odločevalce sprejemljivejše zahteve po uvrstitvi zadev na dnevni red.

»V tej fazi so policy problemi izbrani na podlagi dveh osnovnih kriterijev: a) ali jih vladajoči segment identificira kot relevantne ali pa b) so prepoznani kot problemi, katerih rešitev bi lahko ogrozila položaj politične elite, mogoče celo spremenila prevladujoče družbene vrednote in obstoječi politični sistem« (Fink-Hafner, 2000: 85). Zdi se, da je prav to vzrok za relativno neuspešnost (neučinkovitost) interesnih skupin pri zahtevah za umik zadev iz dnevnega reda političnih ustanov. Omenjene politične ustanove so namreč zadeve, ki so že

bile na dnevnem redu, identificirale kot relevantne in jih kot take težko umaknile iz dnevnega reda.

Poleg že navedenega lahko iz preglednic razberemo, da zopet ni velikih razlik med delodajalci in delojemalci pri njihovi uspešnosti (učinkovitosti) postavljanja ali umikanja zadev iz dnevnega reda. Vseeno pa lahko kot bolj učinkovite označimo delodajalce, saj so bile pri poskusih na oblikovanje dnevnega reda odločevalcev učinkovite tri delodajalske organizacije napram dvema delojemalskima. Poleg tega so bile s svojimi zahtevami na spremembe dnevnega reda (postavljanje in umikanje zadev na dnevni red) delodajalske organizacije učinkovite pri vseh odločevalcih (razen pri državnemu zboru pri umikanju zadev z dnevnega reda), kar pa ne velja za delojemalske organizacije.

Dodajmo še, da zopet izstopa Gospodarska zbornica Slovenije, za katero lahko zatrdimo, da je najbolj učinkovita v okviru njenih zahtev po umiku ali dajanju zadev na dnevni red odločevalcev.

Ugotovimo lahko tudi povezavo med intenzivnostjo aktivnosti na nacionalnem nivoju in uspešnostjo dajanja in umikanja zadev iz dnevnega reda. Gospodarska zbornica Slovenije, KSS Pergam in Zveza svobodnih sindikatov Slovenije so stalno aktivne pri vplivanju na oblikovanje in izvajanje politik s področja Evropske unije. Prav te organizacije pa so bile tudi najbolj uspešne pri dajanju in umikanju zadev iz dnevnega reda odločevalcev. Od te ugotovitve odstopa zgolj GIZ Podjetnost, ki je izrazilo dokaj velik vpliv pri dajanju zadev na dnevni red odločevalcev, čeprav so predhodno navedli, da so le redko aktivni pri vplivanju na odločevalce.

Preglednica 6.13. Dosedanji vpliv ekonomskih interesnih skupin na stališča ožje pogajalske skupine.

	DELODAJALCI	DELOJEMALCI
zelo velik	0	0
velik	0	0
srednji	3 Gospodarska zbornica Slovenije Obrtna zbornica Slovenije Združenje delodajalcev Slovenije	0
majhen	1 ²⁴ ZDOD Slovenije	1 KSS Pergam
zelo majhen oziroma ga ni	1 GIZ Podjetnost	1 Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
brez odgovora	0	1

Vir: Fink Hafner in drugi, 2001.

Pri oceni vpliva na ožjo pogajalsko skupino so delodajalske organizacije ocenile, da imajo večji vpliv kot so svoj vpliv ocenile delojemalske organizacije. Tudi tu se pojavi korelacija med aktivnostjo organizacij in njihovim vplivom na ožjo pogajalsko skupino. Vseeno pa se zdi, da je bila ožja pogajalska skupina bolj odprta za pobude delodajalcev, saj so nekatere delodajalske organizacije (OZS in ZDS), ki so prav tako kot KSS Pergam in ZSSS navedle, da sodelujejo z ožjo pogajalsko skupino redkeje kot mesečno, ocenile, da je njihov vpliv večji kot sta svoj vpliv ocenila navedena sindikata.

Če obstaja določena stopnja povezanosti med aktivnostjo delodajalskih organizacij in sodelovanjem z ožjo pogajalsko skupino, pa je pri delojemalskih organizacijah praktično ni. Najbolj aktivna delojemalska organizacije je ZSSS, ki pa je izrazila, da praktično nima vpliva na ožjo pogajalsko skupino.

²⁴ En odgovor je bil podan naknadno – aprila 2001.

Ugotovitve iz poglavja 6.2. bomo povzeli v spodnji preglednici.²⁵

Preglednica 6.14. Zbir kazalcev lastnosti evropeizacije II - vplivanje na domače odločevalce pri oblikovanju politik s področja pristopanja Slovenije k Evropski uniji.

KAZALCA LASTNOSTI II	DELODAJALCI	DELOJEMALCI
intenzivnost poskusov vplivanja na slovenske odločevalce pri oblikovanju politik s področja pristopanja Slovenije k Evropski uniji²⁶	-+	+ -
učinkovitost vplivanja na odločevalce – dajanje in umikanje zadev s področja pristopanja Slovenije k Evropski uniji iz dnevnega reda odločevalcev	+	-

Čeprav bi pričakovali, da so organizacije, ki so aktivnejše v smislu povezovanja s sorodnimi organizacijami v tujini, aktivnejše tudi pri sodelovanju in vplivanju na nacionalne odločevalce, se naša pričakovanja niso potrdila.

---

²⁵ Skupino interesnih skupin, katere večje število članov je na podlagi posameznega kazalca izražalo lastnost II, smo označili z znakom +; skupino, katere manjšo število članov je izražalo lastnost II na podlagi posameznega kazalca, pa z znakom -.

²⁶ V prvi vrsti preglednice smo uporabili oba znaka (-+ oziroma +-), kar pomeni, da so skupine delodajalcev manj intenzivno (redkeje) vplivale na oblikovanje in izvajanje politik s področja pristopanja Slovenije k EU kot skupine delojemalcev, hkrati pa so bolj pogosto sodelovale z ožjo pogajalsko skupino (obratno velja za delojemalske organizacije).

6.3. RAZPOLAGANJE Z VIRI, KI OMOGOČAJO AKTIVNOSTI INTERESNIH SKUPIN NA PODROČJU NJIHOVEGA PRILAGAJANJA OKOLJU EVROPSKE UNIJE

Kot smo že omenili, je evropeizacija slovenskih ekonomskih interesnih skupin proces njihovega prilagajanja okolju Evropske unije, v katerem le te razvijajo lastnosti oziroma načine delovanja, med katerimi je tudi razpolaganje z viri, ki omogočajo aktivnosti na področju prilagajanja organizacij okolju Evropske unije.

Učinkovitost delovanja in prilagajanja interesnih skupin novemu okolju je torej med drugim odvisna tudi od virov, s katerimi razpolagajo interesne skupine. Grant (1989) je v svoji tipologiji faktorjev, ki vplivajo na učinkovitost interesnih skupin, navedel tudi dostopnost virov, med katere je uvrstil tudi finančne in kadrovske vire.

V tem delu bomo torej razkrivali stopnjo evropeizacije slovenskih ekonomskih interesnih skupin s pomočjo lastnosti evropeizacije III - razpolaganje z viri, ki omogočajo aktivnosti interesnih skupin na področju prilagajanja organizacij okolju Evropske unije.

Med kazalce oziroma znake lastnosti bomo uvrstili:

- finančne vire,
- kadrovske vire.

Navedene vire smo izpostavili, ker menimo, da finančna moč ter kadrovska oziroma organizacijska struktura slovenskih ekonomskih interesnih skupin omogoča njihovo prilagajanje okolju Evropske unije ter v okviru prilagajanja prevzemanje načinov delovanja in lastnosti interesnih skupin iz držav članic Evropske unije.

6.3.1. Finančni viri

Fink Hafner (2001) navaja, da so na podlagi raziskave Oblikovanje policy omrežij in lobiranje v Sloveniji iz leta 1996 ugotovili, da je večina ekonomskih interesnih skupin relativno šibka na področju razpolaganja s finančnimi viri, kar se odraža tudi v številu zaposlenih oseb oziroma kadrov. Na delodajalski strani sta dve izjemi: Gospodarska zbornica Slovenije in Obrtna zbornica Slovenije, ki imata obvezno članstvo, razpolagata z lastnimi prostori ter imata dodaten dohodek iz naslova nudenja njunih uslug vladi. Finančna moč zbornic se odraža tudi v številu zaposlenih: Gospodarska zbornica Slovenije je imela leta 1996 261 zaposlenih, Obrtna zbornica Slovenije pa 42. Pri delodajalskih organizacijah je pomembno še opozoriti, da Združenje delodajalcev Slovenije prejema dodatna sredstva od Gospodarske zbornice Slovenije, medtem ko so ostale organizacije, ki delujejo na osnovi prostovoljnega članstva, šibkejše v smislu razpolaganja s finančnimi sredstvi. To se odraža tudi v njihovem številu zaposlenih, saj imajo vse samo nekaj zaposlenih.

Na drugi strani vse delojemalske organizacije delujejo na osnovi prostovoljnega članstva. Čeprav je sindikalna članarina relativna visoka (le ta predstavlja osnovni dohodek), večina sindikatov ne razpolaga z lastnimi prostori in tako najema prostore. Njihova finančna šibkost se odraža tudi v številu zaposlenih, saj vsi sindikati z izjemo ZSSS zaposlujejo največ 7 oseb (Fink Hafner, 2001). Kot smo že omenili, je izjema Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, ki zajema približno polovico sindikalnega članstva (Stanojević, 1998). Poleg tega ZSSS razpolaga z lastnimi prostori, zaposluje 180 oseb in glede na to, da lastnina bivših socialističnih sindikatov še vedno ni bila porazdeljena, ZSSS razpolaga z vso lastnino Konfederacije socialističnih sindikatov (Fink Hafner, 2001), kar ji daje določeno prednost pred ostalimi sindikati.

Na podlagi navedenega lahko sklenemo (v zadnjih letih naj ne bi prišlo do bistvenih sprememb), da so delodajalske organizacije "močnejše" v smislu razpolaganja s finančnimi sredstvi, k čemer bistveno pripomoreta obe zbornici z obveznim članstvom. Med delojemalskimi organizacijami močno izstopa Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, medtem ko so vsi ostali sindikati relativno finančno šibki.

6.3.2. Kadrovski viri

Preglednica 6.15. Organiziranost dela, po kateri se nekateri zaposleni ukvarjajo samo ali pretežno z mednarodnimi odnosi njihove organizacije.

	DELODAJALCI	DELOJEMALCI
obstaja delitev dela	3 GIZ Podjetnost Gospodarska zbornica Slovenije Obrtna zbornica Slovenije	4 KS 90 Slovenije Sindikat vzgoje, izobraž... (SVIZ) SZS – Alternativa ZSSS
ne obstaja delitev dela	3 ZDOD Združenje delodajalcev Slovenije Združenje manager	2 KSS Pergam Neodvisnost – KNSS

Vir: Fink Hafner in drugi, 2001.

Preglednica 6.16. Delitev dela, po kateri se nekateri zaposleni ukvarjajo samo ali pretežno z vprašanji pristopanja Slovenije k EU.

	DELODAJALCI	DELOJEMALCI
obstaja delitev dela	2 Gospodarska zbornica Slovenije Obrtna zbornica Slovenije	1 Zveza svobodnih sindikatov Slovenije
ne obstaja delitev dela	4 GIZ Podjetnost ZDOD Združenje delodajalcev Slovenije Združenje manager	5 KS 90 Slovenije KSS Pergam Neodvisnost – KNSS Sindikat vzgoje, izobraž... (SVIZ) SZS – Alternativa

Vir: Fink Hafner in drugi, 2001.

Iz preglednic 6.15. in 6.16. lahko razberemo, da so sindikalne organizacije nekoliko bolj organizacijsko prilagojene na mednarodno okolje, saj so štiri organizacije navedle, da pri njih obstaja delitev dela, na podlagi katere se nekateri zaposleni ukvarjajo zgolj z mednarodnimi odnosi. Na delodajalski strani imajo takšno delitev dela zgolj tri organizacije. Hkrati pa ugotovimo, da se stanje pri prilagojenosti na ožje področje Evropske unije spremeni. Dobimo namreč presenetljive odgovore. Samo dve delodajalski organizaciji in en sindikat imajo organizacijsko strukturo, v kateri se nekateri zaposleni ukvarjajo pretežno ali zgolj z vprašanji pristopanja Slovenije k EU. Pripomniti velja, da Gospodarska zbornica Slovenije zaposluje 6, Obrtna zbornica Slovenije in Zveza svobodnih sindikatov Slovenije pa zgolj eno osebo, ki se ukvarja s pristopanjem Slovenije k Evropski uniji. To lahko povežemo tudi z ugotovitvami s področja obravnavanja finančnih virov organizacij, saj delitev dela obstaja samo pri organizacijah z največ finančnimi viri.

Preglednica 6.17. Obstoj posebne organizacijske enote (sektor/oddelek/skupina), ki se ukvarja s pristopanjem Slovenije k EU.

	DELODAJALCI	DELOJEMALCI
obstaja	2	1
organizacijska enota	Gospodarska zbornica Slovenije Obrtna zbornica Slovenije	ZSSS
leto ustanovitve	1998 – GZS 1999 – OZS	1998 – ZSSS
število zaposlenih v enoti	6 – GZS 1 – OZS	1 – ZSSS

Vir: Fink Hafner in drugi, 2001.

Preglednica 6.17. zgolj potrjuje ugotovitve, ki smo jih oblikovali na podlagi podatkov iz preglednic 6.15. in 6.16. Poleg tega pa lahko razberemo, da so bile posebne organizacijske enote (evropski oddelki) ustanovljene skoraj v enakem časovnem obdobju.

Preglednica 6.18. Razlogi zaradi katerih organizacije niso ustanovile posebne organizacijske enote.

	DELODAJALCI	DELOJEMALCI
razlogi	<p>GIZ Podjetnost:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pomanjkanje finančnih sredstev <p>ZDOD:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pomanjkanje finančnih sredstev - premajhno število zaposlenih <p>Združenje delodajalcev Slovenije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - premajhno število zaposlenih <p>Združenje manager:</p> <ul style="list-style-type: none"> - to ni poslanstvo organizacije 	<p>KS 90 Slovenije:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obstaja slovenski sindikalni odbor za evropsko združevanje, ki pa ni zaživel, deluje samo za potrebe ZSSS <p>KSS Pergam:</p> <ul style="list-style-type: none"> - zagotavljanje sredstev <p>Neodvisnost – KNSS:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ni strateškega razvoja RS in s tem tudi ne moremo govoriti o strategiji približevanja RS EU <p>Sindikrat vzgoje, izobraž... (SVIZ):</p> <ul style="list-style-type: none"> - premajhni za specializirano enoto - k pristopanju sledijo ustrezno preko drugih organizacij v EU - na tem področju ni strokovnjakov ali so angažirani drugod <p>SZS – Alternativa:</p> <ul style="list-style-type: none"> - SZSA nima zaposlenih - SZSA povezuje dobro organizirane sindikate, ki sami skrbijo za določene aktivnosti - pomanjkanje denarnih sredstev

Vir: Fink Hafner in drugi, 2001.

Če smo zgoraj ugotovili, da so se na pristopanje Slovenije k EU organizacijsko prilagodile zgolj organizacije, ki imajo največ finančnih in kadrovskih virov, lahko iz preglednice 6.18. le potrdimo, da je glavni vzrok neprilagoditve novemu okolju prav v pomanjkanju finančnih in kadrovskih virov.

Ugotovitve v poglavju 6.3. bomo povzeli v spodnji preglednici.²⁷

Preglednica 6.19. Zbir kazalcev lastnosti evropeizacije III - razpolaganje z viri, ki omogočajo aktivnosti interesnih skupin na področju njihovega prilagajanja okolju Evropske unije.

KAZALNIKA LASTNOSTI III	DELODAJALCI	DELOJEMALCI
finančni viri	+	-
kadrovski viri	+	-

---

²⁷ Skupino interesnih skupin, katere večje število članov je na podlagi posameznega kazalca izražalo lastnost III, smo označili z znakom +; skupino, katere manjšo število članov je izražalo lastnost III na podlagi posameznega kazalca, pa z znakom -.

7. SKLEPI

7.1. PREVERJANJE HIPOTEZ

- 1. Hipoteza, da so na področju povezovanja s sorodnimi organizacijami iz tujine (Evropske unije) interesne skupine delodajalcev dosegle višjo stopnjo evropeizacije kot interesne skupine delojemalcev, se ne potrdi.**

Argumenti, ki hipotezo izpodbijajo:

V okviru lastnosti evropeizacije slovenskih ekonomskih interesnih skupin - povezovanje s sorodnimi organizacijami iz tujine (EU) so argumenti oziroma ugotovitve, ki hipotezo izpodbijajo, naslednji:

- vse delojemalske organizacije se povezujejo s sorodnimi organizacijami v tujini, kar za delodajalske organizacije ne velja;
- več delojemalskih kot delodajalskih organizacij po ocenah anketiranih pridobiva podporo oziroma pomoč od evropskih organizacij;²⁸
- delojemalske interesne skupine (organizacije) pridobivajo več vrst pomoči napram delodajalskim organizacijam;
- več delojemalskih kot delodajalskih interesnih skupin (organizacij) zaproša za pomoč sorodne organizacije iz držav članic EU ter evroskupine. Delojemalske organizacije pogosteje zaprošajo za pomoč sorodne organizacije iz EU kot delodajalske interesne skupine (organizacije);
- pri programih evropske pomoči državam kandidatkam pri njihovem pristopanju k Evropski uniji je sodelovalo več delojemalskih kot delodajalskih interesnih skupin (organizacij);
- delojemalske organizacije so prejele več vrst pomoči na podlagi sodelovanja pri programih evropske pomoči kot delodajalske organizacije.

---

²⁸ Evropske interesne skupine (organizacije): interesne skupine (organizacije), organizirane na ravni EU in interesne skupine (organizacije) iz držav članic EU.

Argumenti v prid hipotezi:

V okviru navedene lastnosti evropeizacije slovenskih ekonomskih interesnih skupin ni argumentov, ki bi bili v prid postavljeni hipotezi.

Vseeno pa je potrebno na delodajalski strani poudariti oziroma izpostaviti Gospodarsko zbornico Slovenije, za katero se zdi, da je med vsemi anketiranimi interesnimi skupinami (organizacijami) najbolj aktivna pri povezovanju s sorodnimi organizacijami v tujini. GZS namreč najpogosteje sodeluje s sorodnimi organizacijami in je deležna vseh vrst pomoči in je na podlagi vsega navedenega tudi najbolj uspešna pri prevzemanju lastnosti (načinov delovanja) sorodnih evropskih organizacij.

- 2. Hipoteza, da so na področju vplivanja na domače odločevalce pri oblikovanju politik s področja pristopanja Slovenije k Evropski uniji interesne skupine delodajalcev dosegle višjo stopnjo evropeizacije kot interesne skupine delojemalcev, se delno potrди.**

Argumenti, ki hipotezo izpodbijajo:

- delojemalske interesne skupine (organizacije) bolj pogosto poskušajo vplivati na slovenske odločevalce pri oblikovanju in izvajanju politik, ki posegajo na področje pristopanja Slovenije k EU.

Argumenti v prid hipotezi:

- delodajalske interesne skupine (organizacije) so bolj pogosto sodelovale z ožjo pogajalsko skupino kot delojemalske interesne skupine (organizacije);
- več političnih ustanov je po ocenah anketiranih uvrstilo zadeve s področja pristopanja Slovenije k EU na dnevni red na pobudo delodajalcev kot na pobudo delojemalcev;
- več političnih ustanov je umaknilo zadeve s področja pristopanja Slovenije k EU iz dnevnega reda na pobudo delodajalcev kot na pobudo delojemalcev.

Ponovno pa moramo izpostaviti GZS, ki jo na podlagi druge spremenljivke lahko opredelimo kot organizacijo z najvišjo stopnjo evropeizacije, saj GZS najintenzivneje poskuša vplivati na odločevalce in je hkrati najučinkovitejša pri vplivanju na odločevalce.

- 3. Hipoteza, da so na področju razpolaganja z viri, ki omogočajo aktivnosti na področju prilagajanja organizacij okolju Evropske unije, interesne skupine delodajalcev dosegle višjo stopnjo evropeizacije kot interesne skupine delojemalcev, se potrdi.**

Argumenti, ki hipotezo izpodbijajo:

V okviru navedene lastnosti evropeizacije slovenskih ekonomskih interesnih skupin ni argumentov, ki bi hipotezo izpodbijali.

Argumenti v prid hipotezi:

- delodajalske interesne skupine (organizacije) razpolagajo v višjih finančnih virih (sredstvih) kot delojemalske interesne skupine (organizacije);
- delodajalske interesne skupine (organizacije) so bolj prilagodile svojo organizacijsko (kadrovske) strukturo okolju EU kot delojemalske interesne skupine (organizacije).

Ponovno pa moramo izpostaviti Gospodarsko zbornico Slovenije, ki jo na podlagi spremenljivke (lastnosti III, kakor tudi lastnosti I in II) lahko opredelimo kot organizacijo z najvišjo stopnjo evropeizacije, saj GZS razpolaga z najvišjimi finančnimi viri ter z največ kadrovskega viri in je tako tudi organizacijsko (kadrovske) najbolj prilagojena okolju Evropske unije. Ob tem moramo poudariti, da je njen položaj prav gotovo tudi posledica obveznega članstva podjetij v zbornici, kar ji omogoča stalna sredstva, s pomočjo katerih usmerja svoj razvoj.

7.2. SKLEPNE MISLI

Kot smo že večkrat poudarili, je Evropska unija razvila svojevrsten proces oblikovanja politik, v katerem sodelujejo različni igralci (akterji). Poleg osrednjih institucij EU ter držav članic EU oziroma institucij članic imajo v tem procesu zelo pomembno vlogo tudi t.i. nedržavni igralci, med katerimi je potrebno v prvo vrsto postaviti organizirane interese oziroma interesne skupine. Interesne skupine iz držav članic EU so se prilagodile okolju Evropske unije oziroma načinu oblikovanja in sprejemanja odločitev v njej s tem, da so svoja delovanja razširile preko nacionalnih meja. Poleg kanalov vplivanja na nacionalni ravni so s ciljem zastopanja njihovih interesov izoblikovale nove kanale vplivanja, med katerimi je eden najpomembnejših kanal vplivanja skozi kon-federacije interesnih skupin na ravni Evropske unije, katerih članice so interesne skupine iz držav članic. Temu primerno so razporedile tudi njihove materialne in kadrovske vire. Razvoj teh lastnosti jim omogoča relativno učinkovito zastopanje njihovih interesov. Seveda vse interesne skupine nimajo enakega vpliva na proces oblikovanja in sprejemanja javnih politik v EU. Njihovo relativno vplivnost določajo različne lastnosti, ki jih razvijajo. Hkrati njihovo relativno vplivnost določajo tudi vrste (področja) javnih politik, na katere se vežejo njihovi interesi. Nekaterim vrstam interesnih skupin je Evropska unija podelila t.i. privilegiran status, saj sodelujejo v posvetovalnih telesih Evropske unije, nekatere pa so postale celo del institucionalnega sistema EU. V privilegirano skupino interesnih skupin lahko vključimo tudi delojemalske in delodajalske organizacije, za katere se zdi, da je njihova vloga tako pomembna, da so nekatere javne politike EU, na katere se navezujejo njihovi interesi, rezultat konfliktov in posledično kompromisov med njimi.

Prav pomembna vloga interesnih skupin pri oblikovanju evropskih politik je bilo vodilo oziroma vzrok, da smo se odločili, da bo cilj te diplomske naloge preučevati evropeizacijo slovenskih ekonomskih interesnih skupin. Zdi se nam zelo pomembno ugotoviti, kako so "pripravljene" slovenske ekonomske interesne skupine na vstop Slovenije v Evropsko unijo. Ali prevzemajo "preverjene" lastnosti (načine, vzorce delovanja) interesnih skupin iz držav članic EU, ki tem organizacijam (interesnim skupinam) omogočajo zastopanje njihovih interesov v EU ter vplivnost teh organizacij? Ali se slovenske ekonomske interesne skupine prilagajajo okolju Evropske unije? Proces prilagajanja slovenskih ekonomskih interesnih skupin okolju Evropske unije (oblikovanju politik in večnivojskemu odločanju v Evropski uniji), v katerem slovenske ekonomske interesne skupine razvijajo lastnosti oziroma načine delovanja (lastnosti so bile navedene že v prejšnjih poglavjih naloge), razumemo kot evropeizacijo slovenskih ekonomskih interesnih skupin. Razvijanje teh lastnosti pa hkrati

pomeni prevzemanje sorodnih lastnosti od interesnih skupin iz držav članic EU, saj so le te že razvile lastnosti (in jih še razvijajo) in načine delovanja, ki jim omogočajo predstavljanje njihovih interesov v Bruslju. Evropeizacija ter prevzemanje lastnosti interesnih skupin iz držav članic pa za slovenske ekonomske interesne skupine posledično določa njihovo relativno vplivnost. Če bi poskušali sklepe, ki smo jih dobili na podlagi preverjanja hipotez, prenesti v določnice njihove relativne vplivnosti, bi lahko oblikovali model, ki bi prikazoval vpliv, ki naj bi ga imele skupine delodajalcev in delojemalcev pri oblikovanju in sprejemanju politik, ki se nanašajo na njihove interese. Na podlagi vseh treh sklepov bi lahko ugotovili, da je relativna vplivnost delodajalskih organizacij večja. Seveda bi ob tem morali upoštevati izhodišče, da bi vsaka izmed treh lastnosti določala enak obseg vplivnosti slovenskih ekonomskih interesnih skupin. Seveda pa bi bilo navedeno ugotovitev smiselno preveriti v okviru analize posamezne javne politike.

Še enkrat moramo opozoriti na različen položaj interesnih skupin iz držav članic EU in interesnih skupin iz Slovenije. Toda evropeizacija interesnih skupin je hkrati tudi "pripravljanje" kanalov vplivanja na oblikovanje in sprejemanje politik Evropske unije za obdobje po vstopu Slovenije v Evropsko unijo.

V okviru primerjanja evropeizacije delodajalskih in delojemalskih organizacij smo poleg temeljnih sklepov pri preverjanju hipotez lahko prišli do dodatnih ugotovitev in sicer, da obstajajo velike razlike v stopnji evropeizacije posameznih organizacij znotraj samih skupin (skupine delodajalcev in skupine delojemalcev). Ob tem je potrebno poudariti, da ima vsaka skupina "vlečnega konja", ki močno izstopa na področju prilagajanja okolju Evropske unije ter prevzemanja lastnosti (načinov, vzorcev delovanja) interesnih skupin iz Evropske unije. Pri tem mislimo na Gospodarsko zbornico Slovenije med delodajalskimi organizacijami ter Zvezo svobodnih sindikatov Slovenije med delojemalskimi organizacijami. Če bi za navedeni organizaciji lahko trdili, da sta na podlagi njune stopnje evropeizacije relativno dobro pripravljene na vstop Slovenije v Evropsko unijo, bi to težko trdili za vse ostale organizacije, ki smo jih analizirali. Zdi se, da bi bilo pri teh organizacijah smiselno razmisliti o njihovem povezovanju na nacionalnem nivoju, saj se kaže, da je eden izmed vzrokov za njihovo stopnjo evropeizacije v pomanjkanju virov, ki bi jim omogočali aktivnosti na področjih, povezanih z Evropsko unijo. Če nekatere organizacije lahko delno "opravičimo", ker niso dosegle višje stopnje evropeizacije zaradi pomanjkanja ustreznih virov, to vsekakor ne more biti razlog pri Obrtni zbornici Slovenije, ki ima obvezno članstvo ter še dodatne vire iz naslova nudenja njenih uslug vladi, saj je GZS v primerjavi z OZS dosegla višjo stopnjo evropeizacije. To je

dokaj zaskrbljujoče, saj naj bi bila z vstopom Slovenije v Evropsko unijo "na udaru" predvsem mala podjetja, ki predstavljajo članstvo v Obrtni zbornici Slovenije.

Poleg dodatnih ugotovitev bi v zaključnem delu naloge radi opozorili na problem, s katerimi smo se srečali v okviru analize oziroma preučevanja stopnje evropeizacije slovenskih ekonomskih interesnih skupin. Problem s katerim smo se srečali, je velika razlika v stopnji evropeizacije posameznih organizacij znotraj ene skupine organizacij. Tako smo težko primerjali stopnjo evropeizacije delodajalskih in delojemalskih organizacij in bili "prisiljeni" sprejeti zelo splošene zaključke. Mogoče bi bilo v prihodnje bolj smiselno preučevati evropeizacijo posameznih interesnih skupin brez predhodne vključitve v določene skupine. Menimo, da bi tako dobili več informacij o evropeizaciji slovenskih ekonomskih interesnih skupin.

Kljub navedenemu problemu menimo, da je bilo preučevanje teme te diplomske naloge koristno, saj smo v osnovi preučili oziroma analizirali evropeizacijo slovenskih ekonomskih interesnih skupin in na podlagi danih ocen anketiranih organizacij (njihovih predstavnikov) ugotovili, da se večina organizacij ne prilagaja v zadostni meri okolju Evropske unije ter v okviru prilagajanja okolju Evropske unije (oblikovanju politik in večnivojskemu odločanju v Evropski uniji) ne prevzema vseh lastnosti interesnih skupin iz držav članic EU, kar bo predpogoj za zastopanje njihovih interesov z vstopom Slovenije v Evropsko unijo.

Vsi problemi pa hkrati predstavljajo izzive za nadaljnje raziskave na področju evropeizacije slovenskih (ekonomskih) interesnih skupin.

8. VIRI

1. Andersen, Svein S. in Eliassen, Kjell A. (2001): *Making Policy in Europe* (second edition), Sage, London, Thousand Oaks, New Delhi.
2. Buksti, Jacob B. (1993): »Interest Groups in Denmark«. *Pressure Groups*, Oxford University Press, New York, str. 100-112.
3. Fink Hafner, Danica (1995): *Slovensko kmetijstvo in Evropa*, Znanstveno in publicistično središče, Ljubljana.
4. Fink Hafner, Danica (1997): »The Europeanising, Role of Interest Organisations in the Slovenian Parliamentary Policy-Making«. *The Role of Central European Parliaments in the Process of European Integration*, Institute of Sociology, Academy Sciences, Prague.
5. Fink Hafner, Danica (2000): »Evropsko povezovanje interesnih skupin in javne politike v Sloveniji«. *Teorija in praksa*, FDV, 37, 1, str. 82-93.
6. Fink Hafner, Danica (2001): *The »Europeanisation« of Slovenian Interest Groups*, BASEES, Fitzwilliam College, Cambridge University.
7. Fink Hafner, Danica, Krašovec, Alenka, Stanonik, Damjan (2001): *Subjektivni podatki pridobljeni z anketo Ekonomske interesne skupine Ekonomske interesne skupne o približevanju Slovenije Evropski uniji*, Center za politološke raziskave, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.
8. Fink Hafner, Danica (2002): »Modeli za analizo javnih politik. Analiza politik, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, str. 171-186.
9. Fink Hafner, Danica (2002): »Znanost "o" javnih politikah in "za" javne politike«. *Analiza politik, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, str. 7-28.*
10. George, Stephen in Bache, Ian (2001): *Politics in the European Union*, Oxford University Press Inc., New York.
11. Grant, Wyn (1989): *Pressure Groups, Politics and Democracy in Britain*, Philip Allan, New York, London, Toronto, Sydney, Tokyo.
12. Lajh, Damjan, Kustec Lipicer, Simona (2002): »Proces oblikovanja dnenega reda«. *Analiza politik, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, str. 29-45.*
13. Mazey, Sonia P., Richardson Jeremy J. (1993): »Interest Groups in European Community«. *Pressure Groups*, Oxford University Press, New York, str. 191-214.

14. Nugent, Neill (1999): *The Government and Politics of the European Union*, Macmillan Press, Basingstoke, London.
15. Služba vlade Republike Slovenije za evropske zadeve (2001), Članstvo v delovnih skupinah za pripravo pogajalskih izhodišč.
16. Stanojević, Miroslav (1998): »Delovni odnosi, sindikati in participacija zaposlenih«. *Management kadrovskih virov*, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana, str. 389-407
17. Vass, Laszlo (1993): *Europeanization of the Hungarian trade unions as reflected by their international links*, Budapest Papers on Democratic Transition, No.72, Hungarian Centre for Democracy Studies Foundation, Department of Political Science, Budapest University of Economics, Budapest.
18. Toš, Niko, Hafner Fink, Mitja (1998): *Metode družboslovnega raziskovanja*, Fakulteta za družbene vede, Ljubljana.

LITERATURA IZ SVETOVNEGA SPLETA:

1. Fairbrass, Jenny (2003): »The Europeanization of Interest Representation: A Strategic Decision-Making Analysis of UK Business and Environmental Interests«. Paper prepared for ESRC Seminar, Series / UACES Study Group on the Europeanization of British Politics, <http://www.shef.ac.uk/ebpp/fairbrass.pdf>, (2.5. 2003).
2. Ješovnik, Peter (2001): EU vodič, <http://www.evropska-unija/Vodic/organi.htm>, (3.5. 2003).
3. Martin, Andrew (1995): »European Institutions and Europeanisation of Trade Unions: Support or Seduction?«. Discussion and Working Papers, ETUI, www.etuc.org/ETUI/Publications/DWP/Martin.pdf, (2.5. 2003)
4. (2003) Ožja pogajalska skupina za pristop Republike Slovenije k Evropski uniji, <http://www.gov.si/ops/slo/organizacija/index.html>, (20.5. 2003).
5. (2003) Urad vlade za informiranje, <http://www.evropa.gov.si/eu/peta-siritev/01/>, (20.5. 2003).
6. (2003) Urad vlade za informiranje, <http://www.evropa.gov.si/evropomocnik/question/795-155/>, (20.5. 2003).
7. (2003) Vlada Republike Slovenije, www.gov.si/vrs/slo/vkljucevanje-v-eu/uvod.html, (20.5. 2003)

PRILOGA A

V diplomski nalogi uporabljene kratice:

CEFIC

Evropsko združenje kemijske industrije

CEFTA

Srednjeevropski sporazum o prosti trgovini

COPA

Komite profesionalnih kmetijskih organizacij v Evropski uniji

ETUCE

Evropski sindikalni odbor za izobraževanje

EU

Evropska unija

GIZP

Gospodarsko interesno združenje Podjetnost

GZS

Gospodarska zbornica Slovenije

KS 90

Konfederacija sindikatov 90 Slovenije

KSSP

Konfederacija sindikatov Slovenije Pergam

NKNSS

Neodvisnost Konfederacija novih sindikatov Slovenije

OZS

Obrtna Zbornica Slovenije

SEIS

slovenske ekonomske interesne skupine

SVIZ

Sindikot vzgoje, izobraževanja in znanosti

SZSA

Slovenska zveza sindikatov Alternativa

ZDOD

Združenje delodajalcev obrtnih dejavnosti Slovenije

ZDS

Združenje delodajalcev Slovenije

ZM

Združenje Manager

ZSSS

Zveza svobodnih sindikatov Slovenije

PRILOGA B

Uporabljena vprašanja iz ankete: Ekonomske interesne skupine o približevanju Slovenije Evropski uniji (Fink Hafner in drugi, 2001)

2.09 Ali se pri poskusih vplivanja na odločevalce v Sloveniji pri odločitvah, ki se nanašajo na pristopanje Slovenije k Evropski uniji, kdaj povezujete tudi s sorodnimi organizacijami v tujini?

1 – da

2 – ne

9 – ne vem, ne morem odgovoriti

2.10 Če DA: Od katerih sorodnih organizacij pridobivate največ podpore oziroma pomoči (en odgovor)?

1 – od organizacij organiziranih na ravni EU

2 – od organizacij iz držav članic EU

3 – od mednarodnih organizacij, ki niso zgolj evropske

4 – od drugih; prosimo navedite katerih: _____

5 – se ne povežemo s sorodnimi organizacijami v tujini

9 – ne vem, ne morem oceniti

2.11 Če DA: Kakšno podporo vam te organizacije nudijo pri uveljavljanju vaših interesov v Sloveniji?

Možnih je več odgovorov.

3 – nudijo finančno oziroma drugo materialno pomoč (oprema ipd)

3 – dajejo na razpolago svoje informacije, analize

3 – nudijo strokovno pomoč

3 – njihovi predstavniki se ob obiskih v Sloveniji pogovarjajo z odločevalci, na katere želi naša organizacija vplivati

3 – kaj drugega; prosimo, navedite kaj: _____

3 – se ne povezujemo s sorodnimi organizacijami v tujini

9 – ne vem, ne morem oceniti

2.12 Ali je vaša organizacija že kdaj zaprosila za pomoč sorodno organizacijo iz držav članic EU ali katero od evro-skupin?

1 – da

2 – ne

9 – ne vem, ne morem odgovoriti

2.15. Če DA: Kako pogosto ste zaprosili / zaprošate za pomoč sorodno (e) organizacijo (e) iz držav članic EU ali evro-skupino (e)?

Prosimo, navedite za vsako organizacijo posebej.

Ime organizacije: _____

1 – dnevno

2 – tedensko

3 – mesečno

4 – redkeje

Ime organizacije: _____

1 – dnevno

2 – tedensko

3 – mesečno

4 – redkeje

Ime organizacije: _____

1 – dnevno

2 – tedensko

3 – mesečno

4 – redkeje

2.18. Ali je vaša organizacija že sodelovala ali ima odobreno sodelovanje pri katerem od programov evropske pomoči državam kandidatkam pri njihovem pristopanju k EU?

1 – da

2 – ne

9 – ne vem, ne morem odgovoriti

2.19 Če DA: Prosimo, navedite pri katerih programih evropske pomoči je sodelovala ali ima odobreno sodelovanje vaša organizacija:

_____

9 – ne vem, ne morem odgovoriti

2.21 Če DA: Prosimo, navedite kakšno pomoč je dobila vaša organizacija na podlagi razpisa programov evropske pomoči:

Možnih je več odgovorov.

3 – nudijo finančno oziroma drugo materialno pomoč (oprema ipd)

3 – informacije, analize

3 – strokovno pomoč

3 – izobraževanje, posvetovanje

3 – kaj drugega; prosimo, navedite kaj: _____

3 – nismo zaprosili za pomoč

9 – ne vem, ne morem odgovoriti

4.01 Ali v vaši organizaciji obstaja delitev dela, po kateri se nekateri zaposleni ukvarjajo samo ali pretežno z mednarodnimi odnosi vaše organizacije?

1 – da

2 – ne

9 – ne vem, ne morem odgovoriti

4.02 Ali v vaši organizaciji obstaja delitev dela, po kateri se nekateri zaposleni ukvarjajo samo ali pretežno z vprašanji pristopanja Slovenije k EU?

1 – da

2 – ne

9 – ne vem, ne morem odgovoriti

4.03 Če DA: Koliko zaposlenih v vaši organizaciji se ukvarja pretežno ali samo z vprašanji pristopanja Slovenije k EU?

_____
9 – ne vem, ne morem odgovoriti

4.04 Če DA: Ali ste v vaši organizaciji ustanovili posebno organizacijsko enoto (sektor / oddelek / skupino), ki se ukvarja s pristopanjem Slovenije k EU?

1 – da

2 – ne

9 – ne vem, ne morem odgovoriti

4.05 Če DA: Kdaj ste ustanovili osebno organizacijsko enoto, ki se ukvarja s pristopanjem Slovenije k EU?

---

9 – ne vem, ne morem odgovoriti

4.06 Če NE: Zakaj vaša organizacija ni ustanovila organizacijske enote, ki bi se specializirano ukvarjala s pristopanjem Slovenije k EU?

Prosimo, navedite tri ključne razloge.

1. _____

2. _____

3. _____

9 – ne vem, ne morem odgovoriti

5.10 Kako aktivna je po vašem mnenju vaša organizacija / skupina pri vplivanju na oblikovanje in izvajanje politik v Sloveniji, ki posegajo na področje pristopanje Slovenije k EU, na vašem interesnem področju (področjih)?

1 – stalno

2 – pogosto

3 – občasno

4 – redko

5 – nikoli

9 – ne vem, ne morem odgovoriti

5.15 Ali je vaša organizacija / skupina že dosegla, da je katera od navedenih političnih ustanov dala kako zadevo s področja pristopanja Slovenije k EU na svoj dnevni red na podlagi vaše zahteve?

Prosimo, obkrožite ustrezno številko v vsaki vrstici.

1 – da

2 – ne

9 – ne vem, ne morem odgovoriti

	da	ne	ne vem, ne morem odgovoriti
A. vlada	1	2	9
B. državni zbor	1	2	9
C. državni svet	1	2	9
D. ožja pogajalska skupina za pristop Slovenije k EU	1	2	9

5.16 Ali je vaša organizacija / skupina že dosegla, da je katera od navedenih političnih ustanov umaknila kako zadevo s področja pristopanja Slovenije k EU s svojega dnevnega reda na podlagi vaše zahteve?

Prosimo, obkrožite ustrezno številko v vsaki vrstici.

1 – da

2 – ne

9 – ne vem, ne morem odgovoriti

	da	ne	ne vem, ne morem odgovoriti
A. vlada	1	2	9
B. državni zbor	1	2	9
C. državni svet	1	2	9
D. ožja pogajalska skupina za pristop Slovenije k EU	1	2	9

6.01 Kako pogosto vaša organizacija sodeluje z ožjo pogajalsko skupino (vlade RS) za pristop Slovenije k EU?

Prosimo, da obkrožite ustrezní odgovor.

- 1 – dnevno
- 2 – tedensko
- 3 – mesečno
- 4 – redkeje kot mesečno
- 5 – nikoli
- 9 – ne vem, ne morem odgovoriti

6.03 Če DA: Kolikšen je po vašem mnenju dosedanjí vpliv vaše organizacije na stališča ožje pogajalske skupine za pristop Slovenije k EU?

Prosimo, obkrožite ustrezen odgovor.

- 1 – zelo velik
- 2 – velik
- 3 – srednji
- 4 – majhen
- 5 – zelo majhen oziroma ga ni
- 9 – ne vem, ne morem odgovoriti